

Judah Löw ben Bezalel

גבורות ה'

מאדונינו מורינו ורבינו. ארי' דבי עילאי, ארי
שבחבורה ממנו תצא תורה. לו זרוע עם גבורה.
הוא ניהו גאון מעוזינו מורינו הרב רבי
יהודא ליוואי בר רבי בצלאל
וצללה"ה, אשר היה חביון עוזו ואור תורתו בקהל
קדוש פראג במדינת פיהם.

בעל המחבר ספר גור ארי' על התורה, ספר תפארת
ישראל, נצח ישראל, נתיבות עולם, דרך חיים, באר
הגולה, גור ארי' חרושי גס"ת, אור חדש, דרשות
מהר"ל, חרושי אגדות מהר"ל.

מספר את הגבורות, אשר פעל קורא הדורות, בצאת
ישראל ממצרים לחירות, כח מעשיו ואת הקורות, אמרותיו
אמרות טהורות, מסנינים ופזי יקרות, לטועמיהן עינים
מאירות.

יודאיקא פרעסס, אינק
ניו יארק • תשכ"ט

רבו ומפרש הטעם משום מורא רבך כמורא שמים ולא שייך הך טעמא כי אם ברבו מובהק. אך בודאי אם סועד אצל רב שהוא מנהיג בעיר כיון שכל העיר נוהג על פיו זה נקרא רבו אף על גב שהוא לא למד בפניו כיון שהוא רב בני העיר והוא גם כן בעיר:

שמש צריך הסבה דאמר רבי יהושע בן לוי השמש שאכל כזית בהסבה יצא. ומדבר זה למד הרא"ש ז"ל מדקאמר יצא שמע מינה כל מידי דבעי הסיבה כגון מצה וארבע כוסות אם לא הסב לא יצא וצריך לחזור לאכול ולשתות. והתוספות מסתפקין בכוס שלישי וכוס רביעי דכיון שאסור לשתות בין כוס שלישי לרביעי שלא יהיה נראה כמוסיף על ארבע כוסות אם צריך לשתות כוס אחר בהסבה. אבל להרא"ש פשיטא נא מילתא דלא הוי זה כמוסיף על הכוסות דכיון שצריך לשתות בהסבה אם שתה בלא הסבה אין כוס זה ששתה ממנין ארבע כוסות וצריך לשתות כוס אחר. ואותם שמברכין על כל כוס וכוס ברכה ראשונה אם שותה כוס ראשון בלא הסבה, אם לא היה דעתו לשתות בין ראשון לשני הוי כמו נמלך וצריך לברך עתה כששותה בהסבה ואם היה דעתו לשתות בין ראשון לשני כיון דלא עקר דעתיה מלשתות כששתה כוס ראשון אף על גב ששתה בלא הסבה כששותה כוס שני בהסבה אין צריך לברך שכבר ברך. אבל בין כוס שלישי לכוס רביעי דלעולם אסור לשתות בודאי כששתה כוס שלישי עקר דעתיה מלשתות ומברך כשתחזור לשתות כוס שלישי בהסבה דהא לא הוי דעתיה בן לוי השמש שאכל כזית מצה בהסבה יצא. יש לי ללמוד מדקאמר בדיעבד יצא שכל מה שאוכל מצה בליל פסח לכתחלה צריך הסבה, דאף על גב דיוצא בכזית אחד אם אכל הרבה הכל היא מצוה אחת. ויותר עדיף שיהיה כל אכילתו במצוה ולפיכך יש לו לאכול כל האכילה של מצה בהסבה שהוא דרך חירות. דאם לא כן למה נקט השמש שאכל כזית מצה בהסבה יצא אלא דוקא שמש שמשמש לבני סעודה ואי אפשר לו להסב אבל

שאר כל אדם יסב כל זמן שאכל מצה. כי אכילת כזית שאמרו חכמים בכל מקום היינו לענין זה שיוצא בו אבל אם אכל יותר הכל נחשב אכילת מצה של מצוה ולפיכך למה יבטל עצמו מן המצוה, וכן פירש הרמב"ם ז"ל. ואבי העזרי פסק דבזמן הזה בארצות אלו שאין דרך להסב כל השנה אף בליל פסח אינו צריך אלא מסב או יושב כדרכו. ודברי תמיה הן דמה בכך שאין מסב כל השנה ואין מראה חירות בעצמו. בליל הזה מחויב להראות עצמו כאלו בן חורין ולפיכך צריך להסב אף על גב שכל השנה אינו מסב ואינו מראה חירות בלילה הזה חייב:

ולא יפחתו לו מארבע כוסות. פי' שתקנו ארבע כוסות דרך חירות והטעם יתבאר למה ארבע לא פחות ולא יותר. ופירשו התוספות דמתוך הלשון משמע דאין צריך ארבע כוסות כי אם לבעל הבית והוא מוציא את כלם דמאי שנא ד' כוסות מקדוש של כל השנה, ועוד דאמרין בגמרא השקה ממנו לבניו ולבני ביתו יצא והוא דשתה רובא דכסא משמע דהם יצאו בשמיעה. ויש לדחות דאירי שלא הגיעו לחינוך ומיהא משמע בגמרא שצריך כוס לכל אחד ואחד דקאמר הכל חייבים בד' כוסות אחד נשים ואחד אנשים. ויש לדחות דחייבים לשמוע ארבע כוסות קאמר ע"כ. ולא הבנתי דבר זה דלא שייך שיהיה מוציא את אחרים בד' כוסות. דמאי שנא ממצה ומרור דכמו שאין יכול האחד להוציא את האחר במצה ובמרור כך אינו יכול להוציא בד' כוסות דמצוה דרמיא עליה הוא. ומה שהביא רביה מן קדוש של כל השנה התם עיקר מלתא לאו הכוס הוא אלא עיקר מילתא הוא הקדוש אלא שאין מקדשין אלא על הכוס וכיון ששתה בעל הבית שפיר דמי, אבל הכא עיקר מלתא הוא הכוס ולא הקדוש רק שתקנו שכל אחד ואחד מן הכוסות יעשה עליו מצוה אבל הכוס הוא עיקר ולא שייך בזה שהוא מוציא אחר:

ואמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות בארבע כוסות שאף הם היו באותו הנס. ופי' שהיה יציאת מצרים להם גם כן כמו לאנשים.

תלמידו.
נתן לו
ין הסבה
מיד אצל
מובהק.
: ואפילו
א דנגרי
ק שמע
ין הסבה
לא יהיה
א אשכחן
ין קימה
: שאינו
עוד דהא
: שמורא
: מובהק
ורא רבך
נמא היה
הא מורא
: אשכח
: דנגרא
הוא רבו
הק קרי
לכך יתן
: לו רבו
בהסבה
נת יראה
: מחו"מ)
ות מסב
: לו רבו
נתן לו
להוכיח
ין הסבה
הוי ליה
אמר אין
: ואפילו
ן כתב
ג בדורו
מיד אצל

④

ש א ל ת ו ת

ד ר ב א ח א י ג א ו ן

ע ם ר א ש ו ן ל צ י ו ן ו ש א י ל ת ש ל ו ם

ו ב י א ו ר ו ש ל ה ג א ו ן ר ב י נ פ ת ל י צ ב י י ה ו ד ה ב ר ל י ן ז צ י ל

ה ע מ ק ש א ל ה

ע ם ה ו ס פ ו ת ר ב ו ת , ה ש ל מ ו ת ו ת י ק ו נ י ם מ ת ו ך כ ת ב י ד

ב ר א ש י ת - ש מ ו ת

הוצאת מוסד הרב קוק . ירושלים

חס לא למד וקורא פי שמע כ"ז מקיים זה מלוב מה"ה. תראה לי דאפי' לדעב זו דיולאים מכ"ה בפסוק א', מכ"מ כל שקבע דעתו לגמור באותו פעם כרי הכל מלוב מכ"ה וכ"כ בלח"מ בשם ס' קרית ספר, ע' בפ"ב מבי ק"ש, וכמש"כ הר"ן לענין מלוב סוכה דלע"ג שולח בשני דפנות וטפת, מכ"מ חס רולה לעשות ד' דפנות צב"ה קבע בכל צד"ה ולאסוריה כולם בהנאה, ועי' מש"כ צפי שלח ס"י קצ"ו אות צ' סמוכין לדבר וכרי הוא דומה למלוב חגיגה כדאי בחגיגה ד' ה' צ' שאם הפרים עשר בהמות לחגיגתו כו' וכו' חס קובע כל הפרשה או כמה פרשיות לקרא כחמה נעשו כולם ד"ה, ופשוטו שקבעו חכמים ג' פרשיות נעשו כולם מה"ה, ופיר' ח"י בצרכות ד' י"ד ק"ו ק"ש דאורייתא פוסק דע"כ על כל הפרשה קאי דפסוק ראשון חסור להפסוק כידוע וצד' י"ט ח' שקול וטרו חס יכולים להתהיל ולגמור את כולה אין חבל פרק ח' או פסוק ח' לא ורמיהו קצרו את כמה וחזרו חס יכולים להתהיל אפי' פרק ח' או פסוק ח'. ולכאורה חסור ממני ח' פסוק ח' סגו מה"ה ביאך ס"ד דבטינן דוקא לגמור את כולה, ואי כולן מה"ה ביאך מסיק דסגי בפסוק ח'. וגם ביהך אפשר לומר דפרשה יל"ה ג"כ מה"ה ואינה חלה משוכ"ה ילואת מזרים, שהוא מלוב צפ"ע. חלה ודאי כמש"כ דעיקר מה"ה בני צפ"סוק ח' ובא"ה פסוק שירלם, וכשקבעו חכמים ג' פרשיות נעשו כולם מה"ה, וזכ"ה מלוב קריאה, ומש"כ ס"ד דאפי' בשעה כדחק ח"ה לעשות חלי מלוב שברי קבעו עלינו מלוב קריאה דוקא צ"ה פרשיות ומסיק דלא קבעו על שעה כדחק ונשאר על ד"ה דכא"ה פסוק סיכא יולא. ומכ"כ ח' נימא כדון חס התחילו פסוק ח' גומרין כולם כמש"כ מה"ה בשם בצ"ה, וכ"ה לשון חכ"ה שער הכוללה, מתחילין וגומרין קודם בשורה, לפ"ז ניחא צפ"סוק דהתחלה מיקרי מה שיולאים ח' לא קבעו, וכשהתחילו מהוויים לגמור כולה כקביעות חז"ה. וצרכות ד' פ"ו ח' שקול וטרו כש"ס חס כטוב ובמטיב מדאורייתא, מצוה דג' צרכות ודאי מה"ה, וכ"כ בתו' שם ד' ט"ז ח' ד"ה וחוסם, לע"ג דמדאורייתא חס יס כה ציד חכמים כו', וכבר כ' בצ"ה ס"י קל"ה שלח משמע כ"ה דעה הרמב"ם חלה מה"ה חינו חלה צרכה חחה, וכ' בצ"ה דלע"ג דדרוש להו צגמרה, חסמכחה בעלמא יונה, כסבור מרן בצ"ה שחתי למדו שח"ה מדאורייתא מדרשות חלו וזה נראה דוחק שברי גם בלשון חסמכיה חקראי וגם כטוב ובמטיב יש מחלוקת צדרשא וגם בתו' חומרים לפעמים על דרשות חז"ל שהן חסמכחה, חבל קשה להתו' ח' ד' מ"ו כ"ה, דקרי לג' צרכות מדאורייתא, חבל למש"כ ניחא, דודאי מה"ה יולאום צצרכה חחה, מיכו חחר שחקנו ג' צרכות, חכל בכלל וצרכה ייכוו ונעשו כולם מדאורייתא, ומכ"מ צפ"סוק לא חקנו מתחלה חלה שחיס וכמש"כ צק"ש צבולבין ח"ה, חבל כטוב ובמטיב חינו בכלל צצרכ"ה כלל, ומתחלה קבעוכו לכיות צצרכה חכבין וחמלות דעיקרו מדרבנן. ויש לכוסוף ע"ז שטרי כל שלח חמר צרית והורה לא ילא י"ה, וח"כ ביאך קבעו לדברים חלו צצני שח"ה חלה מדרבנן, חלה כמש"כ דחחר שקבעו נעשו מה"ה. ויש לדחות דזכ ג"כ הוא מדרבנן, וכ"כ כחצהו שח"י נ"ד ח' ח"ג לענין חוכרה דצנת וי"ט ע"ש, וע"ע יר"ו

ספ"ה דאסמכו על קרא ויתן לכם חרות גוים ונו בעבור ישמרו חקיו וגו'. חבל עכ"פ הוא כלל גדול ומחייב צזכ הוא שוכנו הבלוים לכוסוף על התקופות שקבעו חז"ל צגמרה, ולכאורה כרי שצות הוא לחקוע שלח ל"מ אפי' צצרכ"ש כמש"כ חר"ה ש צמ"ה רח"ש פ"ד ס"י ו"ה, חלה כל שצדעתינו לחקוע לא נגמור חמלוב, ומיקרי חכל דאורייתא. חלה נצרכנו לסצנת חתי שם ד' ט"ז צ' ד"ה וחוקע, שח"ן צעשית חמלוב צ' פעמים משום צ"ה, חלה חס כצד גמר חמלוב וח"ן צדעחו לכוסוף, ושצד ח"ן צו שום חלוב, מכ"מ חיסור צ"ה ליכא, וגם זכ חינו חלה משום חואיל חלה גמר חמלוב ונמשכה חמלוב כמו שירלה משום חכו אפי' גמר ח"ן צו משום כל חוסוף חבל צמקום דחסור לכוסוף ולהמשיך צמעשה צעעס ראשון, חמוסף עובר משום צ"ה ג"כ כמצוה צ' צרו"ף צצרכה פ"ג חלכו חסור להפלה צ"פ משום חכו כמקריב צ' חמדין ועובר על צ"ה, וחיינו משום דצ"ה ג"כ ח"ה להקריב שני חמדיים, דחחד חמר חממה חלה שנים כדאי חצחים ד' י"צ חלכו ח"ה משום צ"ה ג"כ. חלה ח"ה ח"ז שנמשך חמלוב צעעס ראשון מיקרי דאורייתא. ערבה לא נכנין ונ"מ חלכו ח' חותין חוקים צלולבוסם, ופי' חרמ"ם וכמפרש משום חלוב לאו ליבנות ניכוו, וכי אפשר דק צעעה לקיחה חרלשובה נחנו וחח"כ חסירו, חלה חכל חלוב. ומכ שפסק חרמ"ם חלה חרלכו"ל משום שח"ה ישה או יטול חחר שיניה ויסיח דעחו, כמו צמקום צימות חקין, וכן בחגיגה צד' ח' דאפי' חפרים עשר בהמות להגיב קרב ציו"ט, ונח מיקרי ח"ה, ומכ"מ פרש"י שם ד' ח' ח' צד"ה חזקיה כו' כצד ילא ידי חובה צרלשובה מן חחולין, חיינו שח"ן חוב חלה ח'. ובפי' ח' צירו שם פ"ה חוב"ה צחום חגיגה ד' ח' צ' חרלכו"ל חר"י לעולם הוא חוסוף וכולך דוחס יו"ט עד שיחמר שצד חינו חוסוף, וכ"ז חכל צכ"ה חתן חלו דברים שח"ן להם שיעור כו' וחליון, דמשמעו גם צרלוח פנים צצורה, דכ"ז שרולה ליכנס ח"ז מלוב כדאי חגיגה ד' ח', וככו כל מ"ש, חלה שנקיט חחנה ציחוד וחח"ון, כדי לחלל עוד שווי חקרצן ג"כ. וחיינו דחי צ' חרלכו"ל חר"י לעולם הוא חוסוף שחל צצנת ח' [ובדרכי משה ומגן חצרכה ח' חר"ה חר"ה דמפרשי חפילו חחול, וכנראה עיקר כמו שכתבו, וכן חכ"ה חג"ה ח"מן חר"ה ציטח חחוספה ח"ף פרק צ' דסוכה] חש"ה חפ"ו חקורא חחורה חוחו לחצרו חניחו חחרן חסיר לטלטלו, משום חוקלכ דח"ה צלולב צצנת חפרים חש"י וח' ח"פ חולב וערבה ד"ה חח"ה חלטול צעלמח חוא, דמכ"מ חוקלכ חוא. חלה חמו חולב ציו"ט דחי צצוכה ד' מ"ה צ' חורה חחורה וח"ה ח"כ חניחו ח"ג חרקע, חולך לחקר חולום חולבו צידו, וחיינו חשים דיו"ט של סכות עיקר חלותו חולב, וחכו חולב צו כשחר לחכו יו"ט, משח"כ קדושה שנה צרלשות שח"ן חולב צו חלוב חלה משום שחל צצכות. חא ח"ה קשה חחר שחוקלכ חוא, ח"ה חוחר חלטלו חחר מן חחיו, ויכ"ה חחויב לחניחו חוקב כמש"כ חחרי"ל צככין של חולב וחסכים חג"ה ח"ל ציו"ד ח' ח"ו. חלה משום דכ"ז שחוח חולב

74

כ"ה

→

בלולב כיו מלוה דאורייתא כמש"כ, אלא דמכ"מ ה"א ומכ"מ אסור להשהמש בהם בשבחה, וה"כ ע"כ עשה דומה לברך אז אכצ"י, שכרי מכ"מ וכול להניחו וכבר נפק צ"י י"ט, וכוה צמח שבגרי"א מולק שם עפ"י קושיי המג"א שצאו"ס ס"י רס"ז ס"י צ משבחה דף ל"ב לענין שופר, ועפ"י חוספתא דאשכ זורקה כפתילה מידה בקבלה שנת, ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל ורבי אינו מוכח כ"כ כעצור בתוי ודעתו דמוקלס גמור לא מכני יוחנן אמר אפילו ספק התפלל ספק לא יצמחה פ"ג, אלא ע"כ דאין צמח שהל לטלטל צביתר

שיכא מותר לטלטלו גם אחר שנגמר היחור כעצור צאו"ס שם וביו"ד ס"י רס"ז ב', ולו בעני נראה עיקר דעתה ברמ"א והוא מרבינו ירוסם. ורמ"י ממשנה סוכה ספ"ג מקבלת אשכ מיד צמח ומיד צמח ומחזירתו למיס בשבחה וידוע דבלולב הוא מוקלס כעצור צ"י רפ"ד מכדי מוקלס הוא, וה"כ כיון שנתן לאשה דומה להניחו בארץ שצטל כמלוה ודומה להא דהיתא צירושלמי הגיגה וכובצה בתוי שם עד שיאמר אין בדעתו להכוסף, וה"כ כיון הוא בעלמו מתווב לזרוק מידו וה"כ בארץ ניהן לאשהו, אלא ודאי הוא בעלמו רשאי כ"ז שכלולב צידו וההל לאסור צביתר שוב אפ"י נגמר כמלוה א"ל לזרוק מידו, וכיון שהוא רשאי לטלטלו ממילא רשאי לעסור לאשהו ג"כ, אבל משכחתו מידו על הארץ, שוב אסור לטלטלו. כרי מצורח כר"י וד"מ ולא כהג"א ז"ל. איצרא ע"ד הקושיא שהקשה משופר ופהילה, נראה דלק"מ דאפילו כלי שמלאכה לאיסור דלכ"ע אם כחול צביתר רשאי לטלטלו, מכ"מ אם החל בע"ש, לא מיקרי חסל צביתר כלל. ויש רמ"י לוח ממשנה שבה פ"א לא ילא כסוט במהטו סמוך לסביכה, למש"כ בהעמק דבר פ"י אמור כ"ג ג' צבר"ד. וכני מוכה עוד מדאי צירושלמי כגל קרא צתורכ ונשא כפיו מוסר להצירו, כרי דחצירו רשאי לטלטלו, וגם הוא נוטלו אח"כ ממנו. ולא עוד אלא אפ"י למ"ד דמוקלס מכ"מ אסור ובלאו לא העשה כל מלאכה וכדאי צ"י א"ש, מ"מ אינו אסור אלא החילת כלקיסה. וכני היתא צירושלמי שם ספ"ג דסוכה, הצריח אמרין דברי ר' יוסב שמי"ע דומה למלוה ל"ה. פ"י דס"ל דעוסק במלוה אינו פטור אלא צשניהנה לידחות, כמו צבא דר"א דמילכ דיש היתוק בן שמה בשבחה, וה"כ קשה אמאי פטור צמח שהולילו צרשות, הא לא ניהן לדחות, אלא עשה דלולב דוחה ל"ה וס"ל דמוקלס מכ"מ ואזכרתוי מלי"ת כל מלאכה, וכיון שניתן לדחות צטלטול פטור גם על כולאכה. א"ל ר' יוסב לא מן כדא אלא מן כדא. פ"י מר' יוסב אין רמ"י דיש צטלטול כלולב ל"ה דמוקלס, דאפשר דבלולב אין איסור הנאה וה"כ אינו מוקלס שהרי ראוי הוא לולב לכמה דברים, אחרוג לאכילה כדס לריח ערבה לכניף לחולה, ומכ"מ ס"ל לר' יוסב דשכה וכוליא צשבה פטור שכרי גם צמלכ ס"ל לר' יוסב דפטור כדחיתא להלן. אבל מן כדא רמ"י דעשה דלולב דוחה ל"ה דשבה צמקוס שאין כרה, פדחני" כך כ"י המנהג צירושלים אדם כולך לציבכ"י ולולבו צידו כ"י עד כניסו בארץ אסור לטלטלו, א"ר אבין זאת אומרת שהוא אסור צב"י. כרי דאסור צב"י ויש צו משום מוקלס וה"כ בארץ נוטל צשבה ש"מ דעשה דוחה ל"ה. ומפרש חני מטלטלין עלו צשמים לכרים כ"י פ"י דלא היתא דמש"כ הוא מוקלס משום דכדס וערבה אין צמח צשמים וכרי כעלים ואצנים, מש"כ הצ"ח דאינס כעלים ואצנים,

צידו, עד שיניח בארץ. איברא הניח צחוספתא ספ"ג דסוכה ר' יוסב א"י יו"ט הראשון שחל צשבה כיון שילא צו י"ח אסור לטלטלו. כרי כהג"א ז"ל דשוב אסור משום מוקלס, אבל יסודאכה הוא ומנהג ישראל צירושלים לא כ"י. אגב כנינו לבאר בירוי שם שאינו מצורח כלל צמחשים וכני א"י אף צסכין של מילכ בן אף צמלכ בן מן מכ דאר"י דברי ר"י אפ"י פירש חוזר על לנין שאינס מעצבין את כמילכ כדא אמרת אף צסכין ש"מ בן אף צמלכ בן, וכוח פלא. וכ"פ, דשאל אם אמר ר"י אפ"י אם כוליא סכין ש"מ, וכא פשיטא דקודס שכל פטור שכרי עדין ניהן לו שבה לדחות הלל מילכ עלמו, אלא אחר שכל, וכניא דאמר ר' יוחנן דר' יוסב ס"ל אפ"י פירש חוזר על לנין כ"י, ולמד מהא דר"י לענין לולב דמשמע אפ"י כבר ילא י"ח וכניא לולבו מידו, וסור וכוליא מכ"מ פטור. וכיונו דמכ"מ כל כיוס הוא צמחיה ועשה דומה ל"ה דמוקלס, ומש"כ פטור כשכוליא לר"כ"ר, וה"כ גם צמילכ אפ"י פירש דומה כאלו לא פירש עדין, ודוחה, דטעמא דר"י אינו משום דעשה דוחה ל"ה, אלא אפ"י צלו דחי כלל הוא פטור. וכיונו דקאמר אף צמלכ בן, אפ"י דליכא דחי כלל, וה"כ אין הוכחה דר' יוסב ס"ל אפ"י פירש חוזר על לנין כ"י, וכמו בן אין רמ"י דאפ"י הניח כלולב מידו רשאי לטלו, אלא כדהני צחוספתא דאסור לטלו, ומכ"מ פטור כשכוליא לר"כ"ר, משום דכסבור שהוא מלוה. ונמלכ דיש למחוק אף צמלכ בן לפני מן מכ דאר"י כ"י, אלא צסוף גרסיין אף צמלכ בן, והוא דחי לד"י יוחנן, וכבר כהבתי צזה לעיל צס"י מ"ז. L נחזור לענין ק"ש דלמ"ד ק"ש דאורייתא ודאי אינו אלא צ"י פרשיות דכתיב צכו צשכנך וצקומך, אבל אי ק"ש דרבין ומדאורייתא מלוה לקרוא איזו פרשה, א"כ אחר שתקנו חז"ל לקרוא ג' פרשיות, מיקרי כולס מדאורייתא, אם לא שכבר קרא איזו פרשה וגמר כמלוה. ועוד נראה דאפ"י למ"ד פרשה שמת ציחוד אינו אלא מדרבנן, מכ"מ כל דדרשה שדרשו צ"י שמת מכ שמיחוד לאוחה פרשה כמו שצריכב כונס ושלח חבא פראי וכדומה היא מדאורייתא, ור"ל אם קורא פ"י שמת לרין לכיוה צכוונה, ואם שאינו מחויב לקרות שמת דוקא. וכיצ"ז מכ שאמרו צירו"י פ"י שלשה שאכלו וכובצה לעיל ס"י ט"ז אות א', דצרכי"ת צרבים הוא מכ"מ, וכרי מכ"מ קריאת כתורכ לא מצינו. ודוחק לומר דמיידי צ"י זכור וכמש"כ בתוי צרכות ד' י"ג ד"כ צלכ"ק, וגם כ"י כרבה מן כראשונים מולקיס וס"ל דזכור צפה כיינו צפ"ע ע"י רמב"ן ע"ה"ת פ"י תל"א, ורמב"ם כ"י מלכיס פ"כ ומ"ע לזכור תמיד מעשיו כרעים כ"י שנא' זכור מפי השמועה למדו זכור צפה כ"י, אבל יוחר נראה דאפ"י שאין מ"ע לקרות צרבים, מכ"מ כמלוה כשקורין צרבים לצרך לפניו, וכיינו כ"י שם ה' אקרא וגו', ומלכ"י

ס פ ר

קהלות יעקב

חלק חמישי

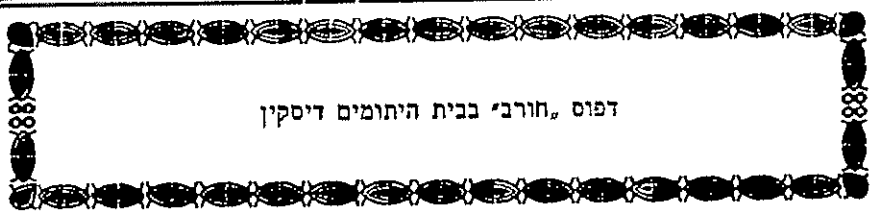
כולל משא ומתן ביאורים ופלפולים
בכמה מקצועות שונות וסוגיות עמוקות
ובסופו קצת ביאורי אגדות

נדפס

פעה"ק ירושלים תובכ"א

שנת ה'תש"ה לפ"ק

דפוס חורב'בית היתומים דיסקין

הרג"ל ר' זקק יטואל קניקסק. נצ

לכ
יש
זני
עין
יש
זני
מה
חד
כל
וע
יש
חד
על
סק
עק
יום
וע
ונס
וכל
שו
זחי
ים
ים
זה
זה
ז'.

קהלות יעקב

חלק חמישי

סימן א

בענין ק"ש דאורייתא

שיאמר דלון עוד נדעחו לבוקרף ט"ש ד"ח קט"ב
 כרו דאט"ש דשני נחד נכמה מ"מ כל מה שמוקיף
 הכל בכלל המלוא (מיכר קת ים לדחות דשאי
 מלוא חגיגה דחביב נהדיח איש כמתנת ידו וכוונתו
 דכל המוסרף מלוא קענד ודאט"ש דכאי קדא בני
 עולח ראי' כחייב מ"מ נראה דלפנין נמו אשלמי
 חגיגה כדמשמע נמשכה דחגיגה ד"ח ט"ב נכסים
 מרובין ואינלין מרובין על זכ נאמר איש כמתנת ידו כו'
 ושחוקי ריש חגיגה ד"ח חלומין דילפנין ראי'
 מהחגיגה לענין חלומין].

עוד הביא מש"ס כרין ז"ל ט"ק דבוסכ [במתניתין
 דפירש ענין קדין] דטלי קובכ דמוחבין, אפי'
 דפנות מוחבין מדון הוקיב לחלומין ומיכו חס אחר
 ששכח השיעור הלרין מן הדפנות ונשלב בכשר
 קיבס ואח"כ הוקיף דופן נשמע דלא מהקרא אכל
 עשאן להרבעתן קבס כולן חסרות ונוקלות ט"ש
 [מיכו י"ל דשאי החס דנפשת קיוב המלוא כולן
 מטטרפות נב"א לכשר בקובס ואיזו חלק מנייכו
 משקח משא"כ נפוש בואח"ז ד"ל דנמשש ראשונה
 י"א ואח"כ לאו מלוא כוא, ויש לפלפל].

עוד הביא מהא דירושלמי קובס ט"ג דכוטל לולב
 ביו"ט שחל להיות בשנה נושא כפיו וקורא
 בתורה נהנו להנורו, כניחו בלרין חקור לפלסלו
 [משום מוקיב דנשבת כוי הלולב מוקיב אחר מלוחו
 כדשירש"י ז"ל והוקי' ר"פ לולב וערבה ד"ה יומא ולא
 דמי ליו"ט דהמלוא דלולב מתמה יו"ט כוא], הא
 מיכו קבס הלך מטלטלו יותר מחיובו כל זמן שלא
 כניחו בלרין הא כנר י"א נטילה כראשונה וכה"ג
 כנר המכריזל ז"ל בקבן של מילה ובכסים לוא
 כנר"א ז"ל ביו"ד ק"י רכ"ו אש"י דכ"ז דעסיק
 בכלולב כוי מלוח נטילת לולב ועפ"י יקוד זכ מיישב
 ככע"ש קושיות החוקי' דר"ה דט"ו הלך חוקשין
 יותר מחיובו הא כוי כל חוקיף ט"ש להמנואר
 כרו כל מה שמוקיף וחוקש כוי בכלל מלוח הקיעת
 שופר עכ"ד ונראה דחוקשות שאי דלימתו שייך
 לומר קנרתו דכל מה שמוקיף לשם קיוב המלוא

מחשב

76 בשאג"א ק"י א' חקר מיל' לספוקים ז"ל הא
 דפקו כנ"א נכרטה דנ"א דסקק קרא
 ק"ש חזר וקורא משום דק"ש דאורייתא וכו' שמואל
 מולק וקנר ק"ש דרנן ולבאי' ראוי לסקוק כשמואל
 ואט"ש דמנואר כמח פשוים בנימי ונכרשלמי דק"ש
 דאורייתא ודרשינן קראי דק"ש ולא משמע כלל דכ"ז
 חסמכחא בשלמא מ"מ און מוח הוכחה דסלכחא דלא
 כשמואל, ודאי גם שמואל מוכח דמאורייתא
 מחייב לקרא פרשם אחת בזמן שטיבה וקומס וכו'
 דקאמר חנוי הכוא נד"ח כחייב וכ"כ בהר"י ז"ל
 כקניין ולא נחלקו אלא אי מחייב דוקא פרשות
 אלו דק"ש ח"ד וילא נמי בשאר פרשות מאורייתא,
 וה"כ בקורא ק"ש ולא פרשם אחרת ודאי גם
 לשמואל מאורייתא כוא, וילא מקנינא דדף י"ד
 מיכה דק"ש מאורייתא דוקא פרשות אלו דלשמואל
 דקני בכל פרשם שבו א"כ קני נמי כפקוק אחד
 וא"כ כפקוק ק"ש נמי לא כוי דאורייתא אלא פקוק
 ראשון ואלו דדף י"ד אחרון מהו לכפקוק נהלל
 ונמגלה דרנן לא ככ"כ ע"ש וכנס הא דנכ"ש פוסק הל'
 משני היראה והכניד מנואר כפוקים ז"ל דאינו אלא
 בשאר ק"ש אכל כפקוק ראשון אינו פוסק אלא
 במקום שכי, ומלא דרין פוסק, דאינו אלא כשאר
 כל ה"ש, אחרון ק"ש דאורייתא, ונוכח דכל
 הפרשה דאורייתא וי"א אלא ל"א דק"ש דאורייתא
 דכיינו אלו פרשות אכל לשמואל ודאי י"א כפקוק
 אחד וכמשי"ת עכ"ד בשאג"א.

77 ובספ"י העמך שאלה פרשה יתרו כתב לדחות
 דכוי דלשמואל וילא גם כפקוק אחד
 מלוח ודברת גם כוי מ"מ כל שמארין וקורא יותר
 כשכול מלוח ודברת גם, כוי בכל בכלל המלוא
 וכשפוסק כוי מפקוק כמלוח דאורייתא דכל מלוח
 שלא נחכ צו תורה שיעור אז כל מה ששארס
 עוסק בו בכל משמע מלוח וכדאמרין בחגיגה ד"ט
 כפרים עשר נכמות לחגיגתו כולן קרנין ביו"ט ושי"ש
 אי קרנין ביו"ט שני ובחוקי' בשם הירושלמי עד

מחשב מזה דבר שלל ותנח חורב שיפור בהדיח
 אצל התקיעות דילפון מקרא לנריך שלם תקיעות
 ותדועות עיון נר"ה ל"ד וכוון שהחורה נתנה
 שיפור משמח נפשיות והחוקקות אינו בכלל המלוח
 דחלי"ב גם צמחן אחת יומא דכל שמוקף מלוח הוא
 ומה שאמרה חר"ה מתנה אחת כיונו רק שיפור חיונו
 [מיכה החוק' ר"ה כ"ח ב' ד"ב ומנח הקבו נמי
 ממד"א אחת מד"ה ושימ' מד"ק ע"ש ויש לפלפל].

והנה אין להקשות לדברי הכתמים מהא דיצמח
 ד"ב דאמרי' גזירה צוהה ראשונה אטו
 צוהה שני' דלאו מלוח הוא ולא אמרי' דכל שמקוק
 לשם יבוס בוי מלוח, חזק דוחא דנחר צוהה
 ראשונה קנאה, וכבר אר"ה יצמח, דפקע נמנח ויקח
 יצמין ואין כאן שוב מליחא ענין יבוס ומלכד זה
 אינו דומה לענינו וא"ל להאריך.

וע"פ דברי הכתמים אפשר ליישב קושיות בגיון
 כר"ה הכתומקמח צוהה דערין גירושלמי
 הובא בחוק' קדושין ד"ה למה לא אכלו וישראל
 מלח של הדם צניקתן לחרך וכה עשה דוחה ל"ה
 וקשה דהא מיוצר צומח ד"ס דשיעורין נשהכחו
 צימו אצלו של מזה עד שהחזירו עתהיל בן קזו
 משללמו על מלוח ט"ו וא"כ האריך אפשר לאכול
 מלוח של חדש דלמח משיש בשיעורא ועל השאר הא
 ליכא היתר העל"ה כיון שבכר ולא וכוהא קושית זו
 צטרבו נחל דרוש ב' לשבח הגדול ע"ש. אצל להניל
 הכי א"ש דאש"פ דקני צמח מ"מ כל מה שאוכל
 בו צמח לשם מלוח צטרב תהכלי מלוח שפיר כוי
 מלוח דמי ל"ה ויכולין לאכול כדו' שיעור דבזה
 ליכא ספק דכבר מלאו כשיעור ממלוח אכילה מלח.
 ואש"פ שכוהר מוכשעור הככרתי אינו מוכרה
 לאכול דהו צמי לא אכיל מ"מ כיון דהו ממשיך ואכיל
 כוי מלוח נראה דהו שפיר ל"ה ור"ה לזה מהא
 דיבוס כוי דהו ל"ה אי לאו משום גזירה ע"ש נדף
 ב' דאש"פ דאפשר צמחיה לא מקרי אפשר לקיים
 שניהם דהגליה מלוח יבוס לאו מלוח ע"ש ויהי
 דתלויח ל"ה מלוח הוא ע"כ הכי ע"ש הוא להפטר
 מחיוב יבוס ויש לו דרך שלא להיות עושה המלוח
 אש"פ דכל דעצמו מלוח אש"פ שאינו חיונית דוחה
 שפיר ל"ה. עוד ר"ה לזה מהא דשרי בלאים צמחיה
 וקקשו בחוק' בחובות ד"מ דהא אפשר לקיים שניהם
 שילבוט צד נמר וחרילו דאין אפשר לאסור לכל
 העולם צדו פתח ע"ש וקשה דאש"פ הכי אפשר
 לו לעשות קרן אחת עגולה ויפטר מחיובא דלית
 אש"פ דזה לא מקרי אפשר לקיים שניהם שכו
 שיפטר מחיוב מלוח מיכו לא יעשה וע"כ שפיר
 דהי ל"ה צמחיל קיום המלוח ורק מהא דאפשר צמח
 לומר ג"כ וקיים המלוח הקבו שפיר החוק' דליכו
 כאפשר לקיים שניהם, שו"ר מ"כ מזה צמחין
 בערות להניח אלתן וקטרן שליט"א קימן ו' וע"ש
 בשם הרמב"ן ז"ל פי אלו מליחות ד"ל בשמ"ק
 ואכמ"ל וא"ש קושיות הגיר' ר' יהונתן ז"ל ע"ש
 דברי הכתמים.

אולם לפי מוכח בהדיח דהחוק' לית לכו קברה
 הכתמים שכו החוק' קדושין ד"ה שם
 כהנו לתוך דגזירה כוח ראשון אטו כוח שני כוי
 כוחות שני און בו מלוח לדחות לית. והעיריני ניסי
 כרב הגאון ר"מ קרלין שליט"א דאפשר לומר דהוה

החוק' אטו כוח שני כיונו אחר שסוק דמהו
 מלאכול לשם מלוח דלא ודלוי לאו מלוח הוא וכהא
 דירוש' דנחר שהיית כוללג נמנח המלוח. אולם
 חזר ודחה דצמחן כותב הא נריך לאכול פתח מלוח
 על מרורים ואכילתו על השועה וא"כ אסור לאכול
 דאין משפירין אחר הפסח וכל כשעורה דעד אכילה
 הפסח הכל כשעורה אחת הוא ואין כאן הפסק ויש
 לפלפל. ובעיקר קושיות הכתמים הניל ע"י מש"ב
 בעש"י צוה נק"י ח"א ק"י כ"ב.

ולכאור יש להביא ראיה וק"ש דאורייתא מקוניה
 דצמחיה דכ"א דאמרינן בעל קרו מוכרה
 בלבו ק"ש וברמב"ם משום דהוי דאורייתא מש"ב
 תפלה יצמח ק"ש, והקשה בשא"ה ק"י ב"ד דש"ס
 כיון דקורח ק"ש ממילא כוי נמי צמח ח"ה חיונה
 דאורייתא לפי מה שהעלה שם דנכרת החורה
 מדאורייתא והכי ק"ש כוי נמי ח"ה וחייב צמח
 מבי"ה, ובשא"ה העלה בשוב הקריבא דכל הכרוב
 צמח א"ל לצדק מבי"ה לא מנע' למד"ה הכרוב לאו
 כדבור דמי אלא אש"י למד"ה הכרוב כדבור לענין
 צמחיה מ"מ צמח החורה וליפניו מוכחיב פי שם
 כ' אקרא וקריאה אינו אלא צמח ולא כהכרוב ע"ש.
 אולם לפי מה שהכריע הכר' א ז"ל צמחין מ"ו דגם
 הכרוב חייב צמחיה החורה דהא כתיב וכוהו כה
 יומם ולילה והכרוב עלמו הוא מלוח ח"ה ע"ש אי
 דק"ל אמ"י לא יכרהר צמ"ק צמח ח"ה דהוי
 נמי דאורייתא, וע"כ עליו לתוך ע"ש מש"ב בשר"ע
 ק"י מ"ו ק"ט בשם י"ה דכשאוונר פקוקים דרך
 תהונית א"ל צמחיה וכתב הרמ"א ז"ל שכן כמנכב,
 וכ"כ בקורח ק"ש א"ל צמחיה מדאורייתא כיון
 שאינו מכוין לשם מלוח ח"ה אלא לשם מלוח ק"ש,
 [ובשא"ה שם ק"י כ"ד לא יחא לי צוה משום
 דשמו ז"ל דהעיקר שגם כה"ג מחויב צמחיה
 מדאורייתא, אולם להקבוצים דמלוח שפ"י דבור
 ק"י"ל דמלוח לריכות כוונה יש להקפיד שיטה זו על
 יכון דאחרי שאינו מחכוין למלוח ח"ה אלא לשם
 התנוטם צמח אינו מקיים מלוח ח"ה]. אכן חוק'
 זה אינו אלא חס נאמר דק"ש דאורייתא כר"ה אכל
 לשמאל דקבר דמ"ה דהוי קריאה זו דאורייתא הוא
 מכלל מלוח ח"ה וכדאמר חז"י כהוא צמחיה חורה
 כתיב, ח"ה מחכוין לשם מלוח ק"ש כיונו כוונתו
 למלוח ח"ה אחרי שק"ש ע"מיה יסוד מלוחה מדין
 ח"ה ושפיר כוי מנח עוקק בתורה ויתחייב צמחיה
 מדאורייתא. אש"כ דהלכה כר"ה וק"ש לאו מדין
 ח"ה הוא ושפיר מפטר מדאורייתא מוכרה"ה כיון
 דמכוין לק"ש ולא למלוח ח"ה וכמש"ב.

אולם צמחיה י"ל דגם להכר"ה ז"ל דהכרוב
 חייב צמחיה"ה מ"מ אינו אלא מדרבנן
 ומשום שכי' בשא"ה דקרא דמי שם כ' אקרא לא משמע
 הכרוב אלא דבור ומה שמחייב בגר"א ז"ל להכרהר
 צמחיה שריך צמחיה כיונו דכיון דע"פ שם הכרוב מלוח
 הוא דכתיב והנית ממילא לא גרע משאר כל המלוח
 דחייב לצדק מדרבנן צמחיה כהנ"ה [ואין כוונה
 בגר"א ז"ל משום דהכרוב כדבור דמי אלא משום
 דהכרוב אש"י או לאו כדבור דמי מלוח מיכו כוי
 מלך עלמו וכמו שאמר דביו ז"ל צמ"ב צמ"ל ק"י
 מ"ו ע"ש] וא"כ גם להכר"ה און צמחיה שעל הכרוב
 אלא מדרבנן ושפיר פטרינן לנע"ק מצמחיה אהבס
 רכב וכמו דפסור משא"ה.

אולם

אולם לכאורה
 דעל כרב
 המלוח עובר לעשיית
 כאריך צוה' האריך
 תקנו צמחיה מלוח
 לענין צמחיה חמ"ן ו
 ולי. אכן חס נאמר ז
 הוא דאורייתא נלאו
 צמחיה מלוחה שכל
 חמ"ל דגם להכר"ה
 בעלמא מדרבנן ג
 לדיו

עוד יש להכותי ו
 דנכרות דלו
 צמחיה וא"כ למ
 וקשה האריך ויטלו
 דאורייתא דאחרי ש
 חכ"ה מדין צמחיה
 שכו קרין צמחיה
 אינו צמחיה על ההו
 ח"ה ושי' צמחיה
 לעיל דאין כאן חייב
 לשם ק"ש ולא לשם
 דרבנן ומדאורייתא
 ומכוין לשם מלוח
 יתחייב צמחיה מלוח
 דלפוס הכ"ד ז"ל
 וכמו שכוהנו מ"ה
 בשירוש איתמר דמי
 בהחם

ב
בעני

כתב הרמב"ם
 שצוהר דו
 על העומה וע"י
 לפימה זו לוחה כפ
 אינה משקדה כפ
 מרובה על העומה.
 דהרמב"ם משער חס
 ודלא כרב דמתני לז
 וסק דצמחיה מרוב
 וחמיה דדקף י"ה
 מרובה לא מוכי' לז'
 לא מוכי, וגם צו
 שו דלא כרב ומכ"ה
 ג"כ צמחיה מרובה
ובהידושי מו
 כו
 ז"ל דצמחיה מרובה
 צמחיה עשר או
 מעשה, וטרון מרוב
 בני קובס ספק ז
 עשר וכדא"כ חר

Jonah ben Abraham Gerondi

ספר

שערי תשובה

לחסיד רבינו יונה גירונדי זללה"ה

המפורש

ועם ליקוט

תשובה שלמה

בו יובאו דברים ככתבן
מאת רבותינו בעלי המוסר
המבארים ומפרשים
את דברי רבינו

עם פירוש

הרוצה בתשובה

מבאר בשפה ברורה
דברי רבינו יונה ז"ל
ויביא בהרחבה את מקורותיו
ובתוספת מרובה

כל אלו חוברו יחדיו
בסיעתא דשמיא
ע"י

אליהו רוט

בני ברק התשנ"ו

ד ועתה כי אין לנו קרִבנות בעוֹנוֹתֵינוּ וּבְעוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ, אִם חָטָא בְהַרְהוּרֵי הַלֵּב אוֹ שֶׁעָבַר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה, יִקְרָא פְרִשְׁת הָעוֹלָה אֲשֶׁר בְּתַחֲלַת סֵדֶר וַיִּקְרָא וּבְתַחֲלַת סֵדֶר צוֹ אֶת אֲהָרֹן, כִּי מִקְרָא פְרִשְׁת הַקֶּרְבָּן יִהְיֶה לָנוּ בְּמִקוֹם הַקֶּרֶבֶת הַקֶּרְבָּן, בֵּין שְׁנִקְרָא בְּכַתֵּב בֵּין שְׁנִקְרָא בְּעַל פִּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (מִנְחוֹת ק"י, א) כֹּל הָעוֹסֵק בְּפְרִשְׁת עוֹלָה, כְּאֵלוּ הַקְרִיב עוֹלָה. בְּפְרִשְׁת חֲטָאת, כְּאֵלוּ הַקְרִיב חֲטָאת. בְּפְרִשְׁת אָשֶׁם, כְּאֵלוּ הַקְרִיב אָשֶׁם. וְאִם עָבַר אָדָם עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, יִדְאָג לְעוֹנוֹ וַיִּכְסּוּף וַיַּחֲכֶה לְהִגִּיעַ לְיוֹם הַכְּפוּרִים לְמַעַן יִתְרַצֶּה אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ. כִּי רְצוֹנוֹ חַיֵּי הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף וְחַיֵּי כָּל נוֹצֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ל"ו, ו) חַיִּים בְּרְצוֹנוֹ. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרָנָם לְבִרְכָה (ר"ה ט"ו, א) כֹּל הַקּוֹבֵעַ סְעוּדָה בְּעֶרֶב יוֹם הַכְּפוּרִים, כְּאֵלוּ נִצְטָנָה לְהַתְעַנּוֹת תְּשִׁיעֵי וְעֲשִׂירֵי וְהַתְעַנָּה בָּהֶם.

הַרְצָח בַּתְּשׁוּבָה

ח בְּעוֹנוֹתֵינוּ - כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּתַפִּילָה; וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גַלִּינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אֲדַמְתָנוּ וְאֵין אֲנוּ יוֹכֵלִים לַעֲלוֹת וּלְרַאוֹת וְלַהֲשִׁיחַחוֹת לִפְנֵיךְ וּלְעֲשׂוֹת הוֹבּוֹתֵינוּ בְּבֵית בַּחֲרִיתְךָ וְכוּ'. וְאִיתָא בְּגַמ' (ירושלמי זמא א' א) דְּכָל דּוֹר שְׁלֹא נִבְנָה בֵּיהֶמ"ק בִּימֵי כְּאֵלוּ נַחֲרַב בִּימֵי. וְהוּא אוֹת וְסִימָן שְׁגוּרְמֵי הַהוֹרְבָן עֲדִיין מִקְנָנִים עֲמוּק בְּתוֹכָנוּ. וּבְעוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ - שְׁעֲדִיין הֵם בִּיְדֵינוּ. בֵּין שְׁנִקְרָא בְּעַל פִּה - דְּהֵינּוּ בְּסוּגִיית הַגַּמ' שֶׁל פְּרִשְׁת עוֹלָה שֶׁהִיא תוֹרָה שְׁבַע"פ. כֹּל הָעוֹסֵק בְּפְרִשְׁת עוֹלָה -

כְּלוֹמֵר אוֹ שִׁיקְרָא הַפְּרָשָׁה בַּחוּמָשׁ, אוֹ שִׁיעוּסֵק בְּסוּגִיית עוֹלָה וּבִדְיָנִיה בַּתוֹרָה שְׁבַע"פ. בְּפְרִשְׁת חֲטָאת - בְּעֵבִירוֹת בְּשׁוּגַג עַל חֲטָא שְׁדוּדוֹנוּ כֶּרֶת וּמִיתָת ב"ד. בְּפְרִשְׁת אָשֶׁם - בְּסַפֵּק, כְּגוֹן סַפֵּק חֵלֶב בַּחֲזִיכָה מִשְׁתֵּי הַתִּיכּוֹת, וְכוּ'. יִדְאָג לְעוֹנוֹ - כִּי אֵין מַלְקוֹת ב"ד בּוֹמֵן הַזֶּה שִׁיכְפְּרוּ עֲלָיו וְתְּשׁוּבָה לְבַד אֵינָה מְכַפֶּרֶת וְלִכֵּן עֲלָיו לְדַאֲוֵג מִן הַיְסוּרִין וְהַעוֹנֵשׁ עַד יוֹה"כ. כִּי רְצוֹנוֹ חַיֵּי הַנֶּפֶשׁ - כְּלוֹמֵר, הַשְּׂאֵרוֹת הַנֶּפֶשׁ לְעוֹה"ב תְּלוּיָה בְּרִצּוֹן ה'. וְהַגּוּף - חַיֵּי הָאָדָם בְּעוֹה"ז כְּמ"ש "חַיִּים בְּרִצּוֹנוֹ". וְחַיֵּי כָּל נוֹצֵר - כֹּל הַנִּבְרָאִים.

רבינו
שובה
פס',
פידו
ונריס
מיתה
עד
ת"כ
אחרי
נוסיף
ברך.
נ על
רות,
איוב
אמר

ת הרי
ה אלא
ז שאין
בירות
רשב"י
הרהור
העולה
כלומר
שבה).

כִּי הִרְאָה שְׂמֵחָתוֹ בְּהִגִּיעַ זְמַן כְּפָרְתוֹ, וְתִהְיֶה לוֹ לְעֵדָה עַל דְּאָגְתוֹ לְאַשְׁמָתוֹ, וְיִגְוֹנוּתוֹ לְעֹנוּתוֹ יוֹ. ^L

ט וְהַשְּׁנִית, כִּי בִשְׁאֵר יָמִים טוֹבִים אֲנַחְנוּ קוֹבְעִים סְעוּדָה לְשִׂמְחַת הַמְצָנָה, כִּי יִגְדֹל וַיִּשְׁגָּה מְאֹד שְׂכַר הַשְּׂמֵחָה עַל הַמְצָוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דה"א כט, יז) וְעַתָּה עִמָּךְ הַנְּמָצָאוֹ פֶּה רָאִיתִי בְּשִׂמְחָה לְהִתְנַדֵּב לָךְ. וְנֶאֱמַר (דברים כח, מז) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב. וּמִפְּנֵי

הרוצה בתשובה

הראה שמחתו - על ידי הסעודה.

ט והשנית - סיבה שניה לחיוב הסעודה בעיו"כ. כי בשאר ימים טובים - בג' רגלים ובר"ה. וישגא - יתרומם. תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה - וע"ז נגזר כל עונש הגלות. ושמעינן מכאן את השכר שיש למקיים את המצוות בשמחה ובטוב לבב, כי מדה טובה מרובה ממדת פורענות. וכתב בספר "במסילה העולה" במאמר ולישרי לב שמחה וז"ל: בפרשת התוכחה מנמקת התורה את העונשים הגדולים והנוראים בפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה". וצריך להבין מהו ענין השמחה ומדוע קיום המצוות בלא שמחה מחייב עונשים כה כבדים וכו'. וביאור הדברים הוא שענין השמחה הוא תוצאה של שלמות, הנובעת מאי הרגשת חסרון וכו' ועתה נבין היטב את הפסוק תחת אשר לא עבדת וגו'. התורה פונה לאותו אדם שעובד את ה' ואעפ"כ אינו במצב

תשובה שלמה

כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו - נמצא שדוקא דאגתו ויגונוותיו על עוונותיו מביאות לו שמחה רבה, ושהתורה חייבה את האדם עובר לצום לקבוע יום שמחה ויום אכילה ושתייה כדי לחזק את גופו שלא יסבול מהצום ולא יופרע תענוגו. ומופלאים הדברים כמה הדגישה התורה שיום צום הכיפורים צריך להיות מוקף בשמחה ועונג, ואף שמחה ועונג גופניים של אכילה ושתייה, ולא עוד אלא ששמחה ועונג זה משלימים ומכפילים את התענית ומעלים עליו כאילו התענה תשיעי ועשירי, ועוד הוסיפו אחריו שבעת ימי שמחה של חג, כדי למלא את העונג שחסר לו מחמת הצום ולא תסוח דעתו משמחה (אור הצפון, כוחו של הדיבור). כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו ותהי' לו לעדה וכו' - ואמרו חז"ל על הפס' "יפה נוף משוש כל הארץ" ומדרש תחילים מ"ח שכאשר ה' אדם עובר עבירה בשוגג היה לבו דואג וחרד עליו ומפחד מחטאו עד שהיה עולה לירושלים ומקריב קרבן החטאת והי' אך שמח. וע"ז נאמר יפה נוף וגו' משום שזוהי באמת השמחה הגדולה

שערי תשובה לרבינו יו

שהצום ביום הכפ

י והשלישית
ביום הכפורים ול'
יא ואם עבר
ועשה תשובה. אן
התשובה תולה ויו
המגינות מן היסון
מן המות, שנאמר
לו קמון לעשות צ'

תשובה שלמו
שנתפטר מחמת המציק,
וזוהי "שמחה" של הכלל יע
אודות יראים וחסידים
במחול ביוה"כ שאותם הע
נפשם בכל ימי האלול ודו
ונכספים ליום הכיפורים ל
יתברך, בהגיע יום הכיפור
שמחתם ודעת חכמה ומו
לא שם את עבודת ה' וקיו
ואי אפשר לקיים אר
י והשלישית - טעם ו
יוה"כ לא יחליש אותנו ונ
הקדוש. על התנ
יא כריתות - כגון א
ומיתות ב"ד - כגון חילו
עם כל העיקרים כפי שמ
מן המות - וכ"ש שמועי

שהצום ביום הכפורים, נתחייבנו לקבוע הסעודה על שמחת
המצנה בערב יום הכפורים.]

י והשלישית, למען נחזק להרבות תפלה ותחנונים
ביום הכפורים ולשית עצות בנפשנו על התשובה ועקריתה.

יא ואם עבר אדם על כרתות ועל מיתות בית דין
ועשה תשובה, אחרי כי לא נרצה העון בלי יסורים, כי
התשובה תולה ויסורים ממרקים, יכין לבו לעשות מצות
המגינות מן היסורים כמו מצות הצדקה, כי היא מצלת גם
מן המות, שנאמר (משלי י, ב) וצדקה תציל ממות. ומי שאין
לו קמון לעשות צדקה, ידבר טוב על העני, ויהיה לו לפה

תשובה שלמה

שנתפטר מחמת המציק, מחמת החטא, וזוהי "שמחה" של הכלל ישראל. מספרים אודות יראים וחסידים שהיו יוצאים במחול ביוה"כ שאותם העוסקים בחשבון נפשם בכל ימי האלול ודואגין על עצמם, ונכספים ליום הכיפורים להתרצות אל ה' יתברך, בהגיע יום הכיפורים, גדולה מאד שמחתם ודעת חכמה ומוסר היא, צ"ע.

הרוצה בתשובה

של שמחה ומה חסר לו? וכנראה שהוא לא מחשיב את עבודת ה' כתכלית חייו, יש לו נושאים יותר חשובים שחסרונם או מציאותם הם שמכתיבים לו את מצב רוחו ושמחת חייו, הנה יש כאן תביעה נוראה על האדם, והתביעה היא לא כ"כ על עצם אי השמחה אלא על מה שנסתתר מאחרי מצב זה, על כך שהוא

לא שם את עבודת ה' וקיום מצוותיו בראש מעייניו, וכו'. ומפני שהצום ביוה"כ - ואי אפשר לקיים את הסעודה ביוה"כ על שמחת המצוה של יו"כ וכפרתו.

י והשלישית - טעם נוסף על חיוב הסעודה בעיו"כ, למען נחזק - כלומר שצום יוה"כ לא יהליש אותנו ונוכל מכח האכילה בעיו"כ להרבות בתפילה ותחנונים ביום הקדוש, על התשובה ועיקריה - כי בלי תשובה אין יוה"כ מכפר.

יא כריתות - כגון איסור חלב, דם או שלא מל את עצמו או איסור נדה וכד'. ומיתות ב"ד - כגון חילול שבת, חובל באביו, רציחה, איסור א"א. ועשה תשובה - עם כל העיקרים כפי שמנאם רבינו בשער א'. כי התשובה תולה - עם יוה"כ, גם מן המות - וכ"ש שמועילה להגן מן היסורים. ידבר טוב על העני - ימליץ בעדו

Eger, Akiva ben Moser Guans

14

זה השטר נה' צדקים יבואו בו

ספר
שאלות ותשובות
רבי עקיבא איגר

למנא ורבנא גדול מרבן שמו
רבי עקיבא כהרב רבי משה גינז וצלה"ה
אב"ד ור"מ בק"ק פחז והמדינה

מהדורא קמא
חלק ראשון

סימן א - קכא

הודפס לראשונה בוורשא
בשנת ה'תק"פ לפ"ק (תקצ"ה)

ועתה יוצא לאור בס"ד ע"י המשתדל
ע"ה דניאל ביטון ס"מ
בעיה"ק ירושלים ת"ו
שנת תשנ"ח לפ"ק
בסיוע מכון המאו"ד להוצאת ספרים
שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

מגן אברהם ישיבת אורות התשובה

סימן טז

[נשים אם מצוות לאכול בערב יום הכפורים]

76

חייבות לאכול בערב יוה"כ, דאפשר הן פטורות כמו מכל מ"ע שהזמן גרמא [ועיי' בכ"מ פ"ג מהלכות נדרים (ה"ט) דמסתפק אם הך דרשא דכל האוכל ושותה בתשיעי כו', דרשה גמורה, או היא אסמכתא בעלמא, ובין כך וכך הוא זמן גרמא] או לא. כיון דקרא מפיק לה בלשון בתשעה לחודש בערב וכו', ולומר דהוי כאלו התענה תשיעי ועשירי, ממילא כל שמחוייב בתענית עשירי מחוייב לקיים ועניתם כו' לאכול בתשיעי², וצ"ע לעת הפנאי.

ידידו

עקיבא בן מ"ו הרב ר' משה גינז מא"ש

2

לידידי האלוף ר' זלמן מפאלצין. על אודות בתו החולנית שכל אוכל מזיק לה וכמה שבועות כל מחיתה מסמי תרופה, ד' ירחם עליה ישלח דברו וירפאה, אם חייבת לאכול בערב יוה"כ.

חלילה וחלילה לה לאכול, ולאשר כותב ר"מ שהיא מלומדה וגם חרידה לדבר אלקים ובקושי תשמע לו, עצתי ליקח שמש או שני שמשים להגיד לה שבא אגרתא ממני לגזור עליה בגזירה חמורה שלא תאכל שום דבר עודף על מה שרגילה בו בכל יום.

ובאמת דין זה שלפנינו אינו צריך כושש, אבל אני נבוך בכל נשים הבריאות אם

סימן יז

[חימום מקוה ביו"ט ראשון לצורך טבילת נשים ביו"ט שני]

קרים ויש בזה ביטול עונה, ותמך יסודו על דברי הגאון סדרי טהרה (סי' קצו ס"ט). איני מסכים לזה כלל, כי יש בזה ב' דברים. א', יסוד מלאכת הבערה ובשול לצורך רחיצת כל גופה. ב' איסור רחיצת כל הגוף בחמין ביו"ט

. לכבוד ידידי הרב רבי חיים נ"י בק"ק זלאטווע.

ע"ד ששמעתי בשמו הוראה חדשה להחם חמין ע"י עכו"ם ביו"ט א' לצורך טבילה לאשה בליל ב' דיו"ט, שמפונקת מהצג רגלה במים

סי' טז.

א. ראה בכרכות כ,ב דהו"א דנשים פטורות מתפלה משום דומן נרמא היא, ותפלה היא מצוה דרבנן, ובתוס' שם מבואר שגם בעשה דרבנן נשים פטורות בזמן גרמא כמו בהלל. וע"ש מש"כ בדעת רש"י. וראה בשו"ת הגר"ש איגר בכתבים סי' יח ד"ה ואשר תמה שכתב שגם רש"י מודה לתוס' בזה.

ב. בלמודי ה' (למהר"י ננ"אר ליוורנו תקנ"א) לימוד נ"ט גם עורר ספק זה אי נשים איתניהו בהך מצוה דאכילה בערב יום הכפורים והביא גם הוא דברי הכס"מ, ואחרי שהאריך לרונן בזה אי הוי מהתורה או מדרבנן, כתב דאף להך דסברי דהוי מצוה מן התורה, אין לפטור נשים ממעם ז"ג כיון דאכילה דתשיעי צורך עשירי הוא, וכיון דאיתניהו בעניי איתניהו נמי באכילה דתשיעי. וראה שד"ח מערכת יום הכפורים סי' א אות ג בשם האדר"ת. ובמנחת חינוך מצוה שיג (טו) כתב: וזה כמה שנים אשר ראיתי בספר אחד ושמו פלאי ואינו בירי, שנסתפק אם נשים חייבות באכילה בערב יום הכפורים וכו', ואינו זוכר עתה אם נפשו לו הספק, וע"ש שהוא מכריע דהוי אסמכתא ונשים חייבות, אבל אי הוי מן התורה, ס"ל דנשים פטורות. ובשו"ת כתב סופר או"ח סי' קיב מצא דין זה מפורש במנהגי מהר"ל שנשים חייבות במצוה זו. ועי' שו"ת חסד לאברהם מהדו"ת או"ח סי' סה דפשיטא ליה דנשים חייבות במצוה זו. ובשו"ת מתת ירו מהדו"ת סי' מב כתב עפ"י שבועות כ,ב דנשים חייבות. ועי' רא"ש יומא פ"ח סי' כ"ב וטור או"ח סי' תר"ד. וברש"י סוכה כה,ב.

ג. לפי"ז יש לרונן בחולה שמחוייב לאכול ביום הכפורים, אי יש עליו מצוה לאכול בערב יום הכפורים. ועי' שו"ת כתב סופר שם. ומדברי השאלות שאילתא קמו נראה שמי שלא מתענה, אין אכילת תשיעי מצוה אצלו, וז"ל שם: כל האוכל ושותה בתשעה ומתענה בעשירי וכו'. ובהעמ"ש שם אות יב: ומתענה בעשירי נגמ' ליתא. אבל נוסחת רבינו מיושבת, שאין נחשב אכילת תשיעי מצוה אא"כ מתענה בעשירי, שהרי קרא אסמכתא לתענית בעשירי. וא"כ אין לחלק בזה בין איש לאשה כפי שר"ל התוס' שם. ועי"ש בהעמ"ש שמטעם זה דהוי הכנה לתענית, להכי ל"ש ברכה על מצוה אכילה בערב יום הכפורים. ועי' שיערי תשובה לרבינו יונה שער רביעי אותיות ח"ט והבן.

שיל"ת

ספר

שאלות ותשובות

כתב סופר

השלם המפואר

מרבניו גאון ישראל וקדושו, רכבו ופרשיו,
בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, ריש מתיבתא וריש גלותא,
מאור ישראל, רבן של כל בני הגולה

רבניו **אברהם שמואל בנימין סופר** זצוק"ל

אב"ד וריש מתיבתא דק"ק פרעסבורג המעטירה, ושם הלכת מחוקק ספון, זי"ע

מהדורה חדשה, מושלמת ומפוארת, באותיות מאירות עינים,
בתוספת תיקוני טעויות על פי הגהה מדוייקת, קיטוע ופיסוק,
פתיחת ראשי תיבות, תוספת מראי מקומות, ציוני השוואות, הערות והארות

ליקוטי הערות

יוצא לאור על ידי מכון להוצאת ספרים והקר כתבי יד

ע"ש החתם סופר ז"ל

עיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת תשע"ד

סימן קיב

חוב נשים באכילת ערב יום הכיפורים*

יוסיף דעת תורה, כהלכה מורה, יוסיף לו ה' אורך ימים ושנות חיים, לאל גומר עליו גמר חתימה טובה, ה"ה ידיד נפשי הרב המאור הגדול זקן שקנה חכמה, אורך ימים תבונה, סותר ובונה, צדיק תמים, מתנהג בחסידות כש"ת מו"ה יוסף גרינוואלד נ"י אבדק"ק טשעטשאווין יע"א.

ידעתי מנא ליה בפשיטות כן, והרי בשבת לולי דילפינן ומקישנן זכירה לשמירה לא היו נשים חייבות בקדוש היום, ויום הכיפורים דליכא היקשא מנא לן.

אלא דיש לומר בשבת לולי היקשא זכור לשמור, לא היה סלקא דעתך לחייב אותם בקידוש היום וכל מצוות היום, דשמור וזכור ב' ענינים, זה מצות עשה וזה מצות לא תעשה, קדשהו וזכרהו על היין לכולי עלמא בעי היקשא, וכיון שמחוייבות במצות עשה דזכור מחוייבות בכל מצוות היום, כמו שכתב הר"ן בשבת פרק כל כתבי (ק"ו ע"ג, מ"ד ע"א מדפ"ס), ומרדכי (ס"ז ע"ג), ועיין ס"י רצ"א סעיף ו' בט"ז (פק"ו) ובמג"א (פק"ו), אבל לענין תוספת שבת בלא היקשא מחוייבות, כיון דאיתנייהו באזהרת מלאכת שבת, גם בתוספת הגם דקיל טובא אית בהו, וכן ביום הכיפורים כיון שמחוייבות בעינוי דיום הכיפורים גם בתוספת הגם שאין בו אזהרה, מכל מקום חדא מלתא הוא וענין אחד שנשים חייבות בו, וצדקו דברי הפמ"ג במה שכתב בתוספת יום הכיפורים ושבת לדינא.

אבל נוראות נפלאתי עליו במה שדן ובא מעצמו בתוספת יום הכיפורים, ולא זכר השר

ושכן מבואר במהרי"ל, ומסתפק עוד אם חולה שאינו מתענה ביו"כ מחוייב באכילה, ובאשה חולה מכריע שאינה חייבת. ב. ראה אודותיו לעיל ס"י א'.

גלילי ידיו הטהורות קבלתי בזמנו בדבר בעתו, ונפשו הטהורה לשאול הגיע מאתי לפשוט לו ספיקתו, אם מצוה זו דאכילת ערב יום הכיפורים שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ליתא בנשים, ככל מצות עשה שהזמן גרמא דנשים פטורות, או נימא כיון דאיתנייהו בתענית דיום הכיפורים, חייבות נמי בכל מילי דיום הכיפורים, כמו בשבת דמחוייבות בכל מצוה של שבת בג' סעודות ובהבדלה, ומאן דס"ל דבהבדלה פטורות משום דרבנן הוא, כמבואר כל זה באו"ח סימן רצ"א (ס"ו ונג"א ע"ג) ורצ"ו (ס"ח), אלו דברי פר"מ נ"י, והנה מה שכתב דמיון לשבת, אין למדין יום הכיפורים משבת, דשאני שבת דאיכא הקישא זכור ושמור בדבור אחד נאמרו כל שיטתו בשמירה ישנו בזכירה, מה שאין כן ביום הכיפורים מנא לן.

ועיין פרי מגדים סימן תר"ה במשבצות (פק"ב) שכתב דנשים חייבות בתוספת יום הכיפורים, הגם דמצות עשה שהזמן גרמא היא, הואיל וחייבות ביום הכיפורים, וכל שכן של שבת, שכל מצות שבת נשים חייבות בו אפילו של ג' סעודות. והנה מה שכתב ודן מדנפשיה דבתוספת יום הכיפורים חייבות מדמחוייבות ביום הכיפורים, לא

א. דן אם יש לדמותו לשבת שנשים חייבות בכל מצות שבת, ומביא דברי הפמ"ג לענין תוס' יו"כ ושבת שכתב שחייבות הואיל וחייבות ביו"כ ושבת גופיה, ומעיר בדבריו שלא הזכיר שכן הוא בסוכה כ"ח ע"ב, ומדייק מהגמ' הנ"ל דאין חייבות, ומסיק לחייבם מתרי טעמי,

התענית עיין שם, וכמעט אי אפשר להעמיס הך דרשא דכל האוכל בלשון עינוי אלא על פי פירוש רש"י וטעמא, וכמו שכתב הטור גם כן, וכיון דמשום הכי הוא, בודאי מסתבר דנשים מחוייבות גם כן, וכי נשי לא בעו כח להתענות, אדרבא הם תשושי כח יותר מאנשים, ועיין כזה ש"ס קדושין ל"ד ע"א דנשים משום הכי חייבות במזוזה, ולא ילפינן מהקישא דכל התורה כולה, וכי נשי לא בעו חיי עיין שם, והוא הדין נמי הדבר הזה שמחוייבות לאכול בערב יום הכיפורים כנלפענ"ד[ב].

→ **ומצאתי** לי חבר בזה הדבר דנשים מחוייבות, במנהגי מהרי"ל הלכות ערב יום הכיפורים (אות ט'), וז"ל, שאלו למהר"י סג"ל על שנדרה שלא לאכול בשר ולא לשתות יין רק בשבתות ויו"ט, מה דינה בערב יום הכיפורים, והשיב שמתורת לאכול כל רצונה ולשמח לבה ביום זה דנמי מתקריא יום טוב עכ"ל ממש. הנה מלשון השאלה והתשובה נראה שבאשה היה השאלה, ופשיטא ליה למהרי"ל המחוייבת כמו איש, ולא דן על זה כלל, רק אם [ל]ערב יום הכיפורים דין יום טוב, או בלשון בני אדם דלא מקרי ערב יום הכיפורים יום טוב, אבל לא עלה על דעתו מקום ספק אם מחוייבות במצוה זו.

ובאשר בינותי בספרים, מצאתי ראיתי אחרי רואי קדוש אחד מחוברי חבור נכנס לבית הספק ומדבר, הלא ניהו זקני מ"ו מאוה"ג מורינו הרב רבי עקיבא איגר זצ"ל בתשובותיו (מהדו"ק) סימן ט"ז שמסופק אם אשה מחוייבת במצוה זו דערב יום הכיפורים ולא אמר בה דבר ברור, והניח בצריך עיון עד עת הפנאי, ואנחנו מצאנו הדבר מפורש במנהגי מהרי"ל ועיטרנו דינו בנתינת טעם לשבח, ועטרת זקנים בני בנים וכו'.

ומדי עייני בספק זה נפל מלתא דספיקא בדעת, מי שאי אפשר לו להתענות ביום הכיפורים, כגון שיש לו חולי נופל לימים ועתים,

סוגיא ערוכה סוכה כ"ח ע"ב דילפינן נשים בתוספת יום הכיפורים מהאזרח, ולולי כן הוה אמינא הואיל ואתמעט מעונש ואזהרה דליתנייהו בתוספת יום הכיפורים, דיצא מכלל דאתקשו נשים לאנשים לכל עונשים, כיון דלית ביה עונש ואזהרה, הוה אמינא דליתנייהו לולי הריבוי. והנה הדין דין אמת דחייבות בתוספת יום הכיפורים, אבל התמיה קיימת על הפרי מגדים שהיה נעלם ממנו סוגיא זו¹, וכבר שגגה כזו יצאה מלפני השליט פני יהושע ביצה למ"ד ע"א (ד"ס נגמלא) ותפסו הצ"ח שם (ד"ס ולאו) בזה, עיין שם והוא פלא, וסוגיא ערוכה איך מגדולי עולם כמוהם לפי שעה נפלא.

וחנה מדאיצטריך ריבוי לתוספות יום הכיפורים, נראה לכאורה דבמצוה דאכילה של ערב יום הכיפורים דליכא ריבוי דפטורות, וקל וחומר הוא, מה תוספת עינוי דבאותו דבר עצמו של עינוי חייבות ביום הכיפורים, לולי הריבוי הוה אמינא דפטורות, כל שכן אכילה דערב יום הכיפורים דאינו ענין כלל לעינוי המחוייבות בה דפטורות, הגם דאיתנייהו בעינוי דיום הכיפורים ובתוספות עינוי דיום הכיפורים, וכן היה נראה לי בתחלת הרעיון[א].

שבת וראיתי דמחוייבת אשה במצוה זו מתרי טעמי, חדא כיון דנפקא לן מצוה זו מבחשעה לחודש בערב, כל האוכל בתשיעי כאלו מתענה בתשיעי ועשירי (ימא פ"א ע"ג), כל שישנו בתענית דעשירי איתיה באכילת תשיעי, שהאוכל כמתענה יחשב, והוא כעין היקשא דזכור ושמור. ועוד ביותר יש לומר זיל בתר טעמא, דכתב רש"י (סס ד"ס כל) וז"ל, כל האוכל ושותה וכו' והכי משמע קרא ועניתם בתשיעי כלומר התקן עצמך בתשיעי שתוכל להתענות בעשירי, ומדאפקיה קרא בלשון עינוי לומר לך הרי הוא כאלו התענה בתשיעי עכ"ל. ועיין מתק לשון הטור סימן תר"ד שכתב שהוא מאהבת השי"ת שלא יזיק להם

ג. וכן הקשה לעיל סי' נ"ו ד"ה ודבריו, ועו"ש.

כתב

סימן קיג

סופר

רנא

וביום הכיפורים בזמנו בא לו, או כדומה חולי הבאה מזמן לזמן וזמנו קבוע לו ביום הכיפורים, ומנוע על פי הרופא להתענות, באמרו שעל ידי כן יסתכן בודאי או באפשר, אם מחוייב לאכול בערב יום הכיפורים, או נימא כיון דאי אפשר לו לקיים להתענות בעשירי אין עליו חיוב לאכול בתשיעי. ומסתבר לכאורה דחייב, דנהי דאינו יכול לו [לקיים כולו, מ"מ] לקיים מקצתו לאכול בתשיעי דמחשב לו כאלו התענה בתשיעי, כן נראה פשוט מן המושכל. אלא כד נידל בתר טעמא דמצוה זו כדי שיהיה לו כח ועצמה להתענות בעשירי, וכיון שאי אפשר להתענות בעשירי ליכא מצוה לגבי דידיה לאכול בעשירי כנ"ל.

עשה דאורייתא, ועיין כסף משנה שם, ועיין מחבר או"ח סוף סימן תק"ע (פ"ג) דכתב דנראה לו מרמב"ם שהוא דאורייתא, לכן לא ימלא לבי להקל בפרט כשקל לו לאכול ואין מצער לו[ג].

אבל באשה כהאי גונא יש להקל, כיון הא דאשה מחוייבת במצוה זו כתבנו דזיל בתר טעמא דנשי גם כן בעו כח ועצמה להתענות בעשירי, (וכן) [וכיון] דכל עיקר שאנו מחייבים לאשה משום האי טעמא הוא, בודאי כל דליכא טעם זה כגון שצריכה לאכול ביום הכיפורים, פטורה במצוה זו דערב יום הכיפורים, ממה נפשך אי טעם זה אמת הרי פטורה כהאי גונא, ואי אין זהו הטעם אלא גזירת הכתוב הוא, פטורות מצד מצות עשה שהזמן גרמא, כן נראה לפע"ד נכון לדינא.

והיה זה שלום לפר"מ נ"י ונס עינוי ואנחה, ונשיג הרווחה והצלחה, כאות נפשו ונפש אוה"ג. פ"ב ד' תשרי תרכ"ט לפ"ק.

הק' אברהם שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס זצ"ל

אלא אם כי מסתבר כן לפי הטעם שכתב רש"י וטור, מכל מקום קשה לסמוך על זה למדרש טעמא ולהקל לפי הטעם [הנ"ל], הגם דטעם זה מוכרח לפי הדרש, מכל מקום קשה לי לסמוך על זה, ולא מפני שאנו מדמים וכו'. ועיין רמב"ם הלכות נדרים (פ"ג ה"ט) דנראה שהוא מצות

סימן קיג

בהא דיום הכיפורים הוי איסור מוסיף

רב ברכות ושובע שמחות לראש צדיק כביר, ה"ה ידיר נפשי הרב הגאון הגדול המפורסם סיני ועוקר הרים, נודע בשערים, משדד עמקים, ומפרק הרים, בנש"ק כקש"ת מו"ה אברהם אולמאן נ"י אבדק"ק לאקענבאך יע"א.

יחי עוררני משמיה דהדר"ג נ"י למהר תשובתי, כי נפשו איותה לשמוע מה אתי בישוב קושיתו

גלילי ידיו הטהורות קבלתי על נכון זה איזה ימים, ובנו אהובי תלמידי המופלג והחרוץ

עוד על גמ' הנ"ל למה לא נחשב בכ"ח מוסיף משום דבכ"ח אסור אפי' באכילה גסה. כ. נולד כאנשבאך בשנת תקנ"א לאביו האב"ד הגאון רבי שלום, כיהן כאב"ד סאבאדקא ובשנת תקפ"ה עלה למלאות מקום אביו בלאקענבאך עד לפטירתו כ"ד אב תר"ט ושם מנו"כ, הספד רבינו עליו נרפס בדרשות כת"ס, כמה תשובות לו בשו"ת חת"ס ונזכר בהו"מ סי

א. שאלת השואל אכאי לא אמרינן דחשוב איסור מוסיף מטעם דאיסור נבילה מותר לבטלו ברוב וביוה"כ אסור אפי' בנתבטל האיסור, דן אם יבש כיבש אסור לבטלו מה"ת לכו"ע, ומיישב קושית השואל בכמה דרכים, ומקשה על השאגת אריה דס"ל דחשוב איסור מוסיף משום שיו"כ נאסר שלא כדרך הנאתו, מסוגיא דהולין קי"ג דבכ"ח אינו נחשב מוסיף על חלב ונבילה, ומקשה

בעזה"י

תשובות

התעוררות תשובה

על ארבעה חלקי שולחן ערוך

מאת מרן

הגאון האמיתי שר התורה והיראה

מופת הדור והדרו עטרת תפארת ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

רב ואב"ד ערלוי יע"א

ערוך ומסודר במהדורה מחודשת בתיקונים ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקר כתבי-יד

על-שם החתם סופר ז"ל

בעיה"ק ירושלים תובב"א

הוא דרכנו ב, ואפילו אם סגר ה"ס כדעת הצ"ח צ"ה קידוש
 והבדלה שקידוש של יו"ט הוא דאורייתא ג, די אם מקדש
 בלילה כמו בשבת ולא יהא חמור קידוש של יו"ט ביום מקידוש
 של שבת ביום, ונלע"ד דע"פ דקידושא רבה הוא לשנת
 סעודה שנה מסעודה חול, כדי לכבד וליוקר השנה שנוטל כוס
 ומצרך לפני הסעודה, ה"כ הובא בכלל כבוד שנה ויו"ט דכיון
 דכתיב בקרא ולקדוש ה' מוכבד ד, ונלפינן בחו"כ (פי"ב, ד')
 והב"ח ברש"י ויקרא (כ"ג, ל"ה) כל היכא דכתיב ב"י מקרא
 קודש לריבון לכבודו במאכל ובמשחה ובכסות נקי. ה"כ הובא
 הקידוש בכלל כבוד יו"ט וכדאיתא ברשב"ס פסחים (ק"ו ע"א)
 ד"ה אמר ר"י, והובא דאורייתא, וקודש המהרי"מ צביתו כדי
 להוליא בני ציתו קודם סעודתם כדאיתא ברמ"ח ה"י שבת
 (ס"י רע"ג ס"ד) שגם בקידוש היום אע"פ שאינו חלל ברכת
 בפ"ה לצד יכול להוליא בני ציתו גם אם הוא אינו שותה
 ממנו, ועוד מהרי"מ שהענינה וסדר מלוא להתענות ואין לריך
 לכבד ר"ה רק בכסות נקי ממילא פטור ג"כ מלכבדו בקידוש
 היום כיון דאינו חובל, אבל בני ציתו שחבלי כשיטת הפוסקים
 שרי"ה חייב בשמחה ואכילה כשאר יו"ט, ממילא חייבין לכבדו
 ג"כ בקידוש היום לכן הוליאם.

סימן שצו

אי נשים חייבות לאכול בערב יוהכ"פ

ד ראה ראיתי בתשובה להגה"ק מהר"י רפ"ק אורח
 ז"ל (ס"י ע"ז) שמסתפק אי נשים חייבות לאכול בערב
 יוה"כ דלפ"ד דכן פטורות כיון שהיא מלוא עשה שבתון גרמא,
 או נאמר כיון דקרא מפיח לה בלשון חטטה לחודש וכו', ולומר
 דהוה כאלו התענה חטטי ועשירי, ממילא כל שמתחייב
 בתענית בעשירי מתחייב לקיים ועניתה וכו' לאכול בתענית.

ונלע"ד לדון בהא דנשים פטורות ממ"ט שה"ז האם הוא
 דווקא במ"ט שהם צקוס ועשה, אבל במ"ט שה"ז
 שהם צב"ז והל המשה, דהיינו צאיסור עשה שה"ז, כגון ב"ה

להוליא מירי ספק ברכה לבעלה, לשיטת הפוסקים דאין מצרכין
 שהחיינו בקידוש ליל שני, וכן הובא במג"א (שם סק"ג) שיש
 לנבש בגד הדש בתקיעות שופר של יום שני, מה הועילו בזה
 התקנה דאם הלכה כהפוסקים דאין לריך לנכך שהחיינו, גם
 אם הברכה בעלמא אינו לבטלה דקאי על הפרי או על המלבוש,
 מ"מ הובא הפסק בין ברכת בפ"ה וקודש לשה"י, ה"כ הובא
 ברכת בפ"ה לבעלה, וכן ברכת הקיעות שופר לבעלה, ומצרכת
 שהחיינו על קריאת המנוחה ביום לא קשה לי דאין נקטינן
 הלכה כר"ת דלריך לנכך שהחיינו גם ביום, וכדעת הרמ"א
 (ס"י הר"י ס"ח), אבל כאן דכתיב שוקה פרי להוליא מירי
 ספק קשה כנ"ל א.

וניחא לי דבגמ"ת הובא ראו לנכך בכל יום ברכת שהחיינו
 על מנת הפליגן ולהודות להקב"ה שהחיינו גם ליום
 זה לקיים מצות הפליגן ולילית, ואין מצרכין רק על מנת ידועות
 כמצואר העטם בראשונים בסוכה (מ"ו ע"ה) ובבב"א המאור
 (סוף מסכת פסחים) ובחשונה הראשונים, [עיין בהריכות
 באבודתה (שער שלישי) מה שהוציא מהשבות הגאונים],
 וגם אז רק בפעם הראשונה. [עיין טו"ז חו"ה (ס"י כ"ב
 סק"ה)], ובמלוא שהוא זה מומן לזמן [וכדאמרין בטורובין
 (מ" ע"ב) ועיין ברמב"ם ה"י ברכות (פ"ה ה"ט)], אבל
 הברכה בעלמא הוא שנה וכו' להקב"ה שהחיינו עוד לחוג
 קדושה יו"ט ולשבת זו, ושהחיינו עוד פעם לתקוע היום
 בשופר, ושפיר שייך הברכה לחותה קידוש ולתקיעת שופר ולא
 כיו הפסק וכו' שהם הפסוק דביצור בין ברכת המוליא לאכילה
 צענוני לרכי סעודה שאין לריך לחזור ולנכך משום דלרכי סעודה
 נעפלין וכו' כיון להמוליא וכדאיתא בשו"ט (ס"י קס"ז ס"י)
 רק אם חז"ל לא הקו ברכה זו על זה הובא בכתב לבעלה, אבל
 כאן כיון שקאי על כרי הדש אז הברכה בעלמותה אינה לבעלה
 והפסק לוכא כאשר ביארנו.

ג) נראה לישב המהות המג"א (ס"י תקל"ז סק"ג) על
 ה"ס שהענינה ב"ה וקודש ביום צביתו, חז"ל
 מהרי"ם התענה וקודש צביתו קידושא רבא, והמר העטם לפי
 שהוא דאורייתא, וכתיב ט"ז המג"א ועיין ס"י רפ"ט דאין
 קו"ל שהוא דרכנו, והוא המיה רבה שהרי כל קידוש דיו"ט

ע ק ב י

אלא ודאי דהפסק דשיחה היינו דדוקא כשהוא מדבר עם חבריו
 שהוא פוסק מתפלתו שעומד ומדבר לפני הקב"ה והוא פונה
 לחבירו, אבל כשמדבר לפני הקב"ה אע"פ שאינו מענין התפלה
 לא הוי כשת, ואינו נקרא הפסק בדיעבד עי"ש.

ב) וכדכתב המ"מ בה"ש שבת (פכ"ב ה"ט) והובא במג"א (ס"י
 רע"א ססק"א). — ולכא"ו לזה נתכוון המג"א בעצמו שציון
 לס"י הנ"ל, וכ"כ המחש"ש.

ג) וכן מוכח ג"כ דעת הרמב"ם (שם ה"ח), וכדכתב כבר
 הבנ"ה (מצוה ל"א אות א).

ד) רעה ח"י לט"ל ח"ב (ס"י ס"ט הערה א').

א) ועיין בטו"ז או"ח (ס"י תרכ"ד סק"ב) שהקשה כקושיה זו
 על מ"ש הב"ה דביו"כ שחל בביבת י"ש לברך בהבדלה על
 בשמים, ולא שייך כאן כלל דספק ברכות להקל מאחר שנתנה
 ממנו, וקשה דהא מ"מ יש כאן הפסק בין ברכת בפ"ה לברכת
 המבדיל בבשמים ועי"ש מה שתי, ומש"כ רבינו לקמן ס"י תי"ג
 [ועיין בקצות השלחן (ס"י מ"ז בדי השלחן סק"ו), מה שהביא
 מהטו"ז (ס"י ק"ח סק"ב) דבטעה ומוכיר מאורע יאר ימים
 התפלה הוי כשה באמצע התפלה הנזכר בשו"ע (ס"י ק"ד),
 והעיר הבדה"ש דא"כ במה דפסקינן בשו"ע (ס"י ק"ד ס"ד)
 דבאמר מוריד הגשם בקיץ עד שלא סיים הברכה חוזר לאתה

מדרבנן הוא. וממילא נדחה ראיות הר"ן (שם) שכהן אהב שהחירו לכלה ולחיה, או בסכנה פשוטא דמותרת, דחין לך דבר שמועד בפני הסכנה, ואזי דחין סכנה למה החירו איבור דאורייתא, אלא מוכח דרק מדרבנן הוא, ולפי דברינו אינו מוכרח, ד"ל דדוקא בגמ' שכל איסוריכו רק דרבנן מש"ה החירו להם, אבל זה דוחק לומר דמדאורייתא פטורין ורק מדרבנן הוא דהייביתכו, דהא לא היינו רבנן ככל מ"ש שה"ג לגמרי מדרבנן, ועוד אלא גם למלך החירו לרחוק, ובלאיש ודאי דאורייתא הוא לאותן שיטות הסוכרים כן, הן מ"אס ולאמר שהמלך אינו עושה רק להתנאות וכדכתיב רש"י (שם) מביב דכתיב מלך ציפיו החזונו עיניו, וכיון שאינו עושה לשם הטעם אינו אלא מדרבנן כדכתיבו לגיל.

אך עומד לנגדו דברי הח"ס בקדושין (ל"ד ע"ה) ד"ה נשקב, שכתבו לגמרי פטורות ממי"ש דשציתא יו"ש, וזה שציתא יו"ש המ"ש היא רק בשוא"ת, וגם הר"ן שם דסבר דהייצות הוא רק מביב דדחוק העשה לל"ה ולא אפשר לאפגוגיכו, ולפי"ז גמ' פטורות משציתא בהמה צו"ש.

ובזה הזדה ראית הר"ש יוסף צבי"ב (כ"ג ע"ה) על מהני דפרהו של רח"ש ביתה יולדה ברעושה שבין קרניה, שפי"ש דשציתא ביתה, ונוספות מזה הר"ש יוסף דצו"ש לא שייך שציתא בהמה. אבל לפי סברה הח"ס דגם בעשה שהוא בשוא"ת נשים פטורות ליכא הוכחה מרש"י, ד"ל דלכן פירש"י דשציתא ביתה, כיון דהני עלה בגמ' לא שנו ביתה, אלא של סכנתו ביתה, ומתוך שלא מוחה בה, נקרא על שמו. וכיון דנשים פטורות משציתא בהמה צו"ש, לכן שפיר פירש"י דשציתא ביתה, דשציתא הוקמו הנשים לכל חיוצי שנת, כדכתיב הר"ן שצנת (שם).

והנה לפי דברי הח"ס הנ"ל היה מותר לנשים לחבוץ בי"ה שנולדה צו"ש מתרנגולת הטומאה לחבילה, והוא המורה, דח"כ כיון דנשים מותרות בחבילה, לא היה מוקצה גם להנשים, ומותר בעלגול, כמו פירות שצאו מחוק לתחום דאפילו למו שהוצאו בשבילו מותר לטעמו מטעם דלאחר שרי בחבילה, וכמבואר בשו"ע ה"ה (ס"ו תקצ"ו ס"ה), ובהו אגן קי"ל להכנה בשו"ע (שם ס"ו הקי"ג ס"ה) דצ"ה שנולדה צו"ש אסור בעלגול, ועוד דהיו סתמא הן ריש מהני דצ"ה (ב' ע"ה) צ"ה שנולדה צו"ש צ"ה הומרים לא תכל. ואין לומר דמ"ה ודאי דצ"ה מותרת לנשים ורק מדרבנן אסורה, דחין זה סברה, דלמה יאסרוכו חכמים, הלא בכל מעשה"ג לא חייבות

שנולדה מתרנגולת הטומאה לחבילה צו"ש לאחר השבת, שאסורה מדאורייתא משום הכנה, דלפינן במ"ס צ"ה (ב' ע"ב) מהכינו אשר יצאו, למעט מה שאינו מוכן, ולאו הנה מכלל עשה עשה, וכן הוא בפמ"ג בה' יו"ש שהוא רק איבור עשה, חייבות צ"ה הנשים א), הגם דלא הוקמו הנשים לחנשים רק לכל טוגסין שבתורה [ישוין קדושין ל"ה ע"ה] ובהני הן צ"ה מלקות ושונש מה"ה, מ"מ במל"ה שהוא רק עשה גרידה והיא בשוא"ת דילמא מחויבות, וכן נמי אי נאמר דשציתא בהמה מוכן צו"ש, ישוין צ"ה (ס"ו ה"ה) וצמ"ה (ס"ו ה"ו סק"י), אי ג"כ נשים חייבות, משום שרק ממל"ה שצקו"ש פטורות, ולא ממל"ה שהוא בשוא"ת, שהיא עוברת על העשה צקו"ש, דשצנת בלי שפק שניסום חייבות בשציתא בהמה ב), לפי דברי הר"ן שצנת (ק"ו ע"ב) דכשם דנשים חייבות צקדוש היום מה"ה מביקב דזכור ישמור, דנשו דהייצות בעמורה, חייבות בזכירה, כדליתא בברכות (כ"ו ע"ב), ה"ה בכל חיוצי שנת חייבות הנשים, ח"כ ה"ה שחייבות בשציתא בהמה, אבל צו"ש דלית לן הקושא דזכור ושמור פטורות מעשה שבהם, יש להסתפק דמ"מ שציתא בהמתם יהיו הנשים חייבות כיון שהוא בשוא"ת, דברי ה"ה דנשים פטורות ממ"ש שה"ג ולפינן מתפילין, כמבואר בקדושין (ל"ה ע"ה), ותפילין הוא צקו"ש. וצפרע לסברה הכל צו ה"ה מילב (ס"ו ע"ג) שבתורה פטורין כדי שיהיו פנויות ממלאכה מטה, לביית סו"ע לחוש לקיים התורה והמצוות, ולביית עקרת הציה, וזה שייך לפעמן רק במל"ה שצקו"ש, שבהם לא העריהתן התורה, אבל לא שהיא מותרת לעצור ולצטל מל"ה צקו"ש.

ובזה נוסף למה נשים חייבות בשאר עניינים צו"ה"כ למחן דאמר שכולם מדאורייתא מה"ה, ישוין צ"ה והוא ישנים יומא (ע"ג ע"ב), דהא מ"מ ח"גם רק באיסור עשה, והמה הזמן גרמא, וממהני יומא (שם) דחנן והמלך והכלה ידעו לה פניהם, מוכח נמי דדוקא בזה מותרת ברח"ה פניה, אבל שאר נשים אסורות, הגם שיש לדחוק ולומר דכלה רוח"ה להתנאות, ולא לשם הטעם החילה, וכל שאינו לשם הטעם רק מדרבנן הוא, והחירו לכלה, מ"מ ממה דחנן ההם והחיה הנעל את הסנדל, מוכח דנשים ג"כ חייבות בעינוי זה, הגם דלא כיו אלא איבור עשה שה"ג, ומכאן מזה כדחמנן, דכיון שהוא בשוא"ת נשים ג"כ חייבות.

הגם שיש לדחות כי נשים צ"ה"ה רק מדרבנן חייבות, וכן קיינו לכלה ולחיה, ואין מזה הוכחה דגם לחנשים רק

פ ו ר

דברים בשד"ח (מערכת מ' כלל קל"ז). [וכמה דברים שהעיר כאן רבינו, כתבו ג"כ האחרונים הנ"ל עיי"ש].
 ב) כ"כ ג"כ הפמ"ג (ס"ו ע"ה מ"ו סק"א). אולם ק"ו הגרע"א בח"י על משנתו טבת (ריש פ' ה') נסתפק בזה, והביא שם ג"כ דברי הר"ן שהביא אח"כ רבינו, ועיי"ש. וע"ע בגמ"ה מוסף השבת (ג' ע"ה ל"ט), כו"ת שם אריה (שם), ושו"ת עמודי אור (ס"ו ט').

א) יסוד זה דנשים חייבות בשוא"ת דמ"ש שה"ג כבר העלום האחרונים עיין בפנ"י ביצה (ל' ע"א) ובשו"ת כת"ס חאר"ח (ס"ו ג"ו) ד"ה ועל, ושו"ת שם אריה חאר"ח (ס"ו ב'). וע"ע בשו"ת חת"ס הזו"ח (ס"ו ק"ג) ד"ה ועל, דכתב: לא מבטלה מעשה"ג (דנשים פטורות) אלא בעשה, אבל בלאי הוא מכליל עשה שאינו דיכה לתפילין מצה והקהל חייבות עכ"ל, ובפמ"ג בפתיחה כוללת ח"ב (אות י"ד) מסתפק בזה, וראה אריכות

בפירות על מלוא חכמה נחשית, וכי רוצה להשמיען שהשכר גדול באלו התענה, הלא ברוב גופי התורה לא השמיען אחר שכר יקבלו, רק בכבוד אב ושילוח הקן. וטוב זהה שכר הענית ביוה"כ גופא אין הוא יודעים גם כן כמה הוא. והנה לרש"י דמפרש שם כל כמה דחביל עפי שפיר, יש לומר דלמא התורה להשמיען כמו דעינו הוא כל היום, ה"כ חכמה כל כמה דחביל עפי כל היום שפיר, דהתאמץ לחבול יותר הרבה מרגילותו. ויש לומר דהלו למה התורה בפירות לחבול, היו נשים בלמא פטורות ממ"ע שמז"ג, לכן למה התורה על מלוא חכמה בשלילה, בלתי להחמיר בשב ואל העשה, כדי שגשים יהיו חייבות. וכל זה לבסודותינו, ולא לתוס'.

ורפי סברותינו יש לעיין בלא העשה שצריך לעשות בקום ועשה כדי שלא לעבור על הלי"ת, אם הוא זמן גרמא אם ג"כ נשים פטורות אם אין זו עונש, דרק לכל עונשים הושוו נשים לאנשים, וחלו חייבם ופטורם רק בקום ועשה ובש ואל העשה, ולא רק כמה דקרא עשה או ל"ת צמידי דאין זו עונש אם כמה מלוחן שהזמן גרמא, דהא דהקשו לכל עונשין לחייבונם הוא גם כמה שהזמ"ג, אע"פ שבמלוחן פטורין דילוף מופלגין, מ"מ כמה דלוחן צ"י עונש הוקשו לחייבונם, אבל באין זמן גרמא יש לומר דחייבות בלח"ה, דהו לא תימא הכי, דרק כמה שהשוו חייבות, אי"כ למה לן לני"ף מהפליגן שפטורות הנשים ממ"ע שמז"ג, הו בלח"ה לא הוקשו אלא לעונשין, אבל בשאר מלוחן פטורות מדכתי' בני ישראל ולא בנות ישראל, ויש לעיין בכל זה. ומתוס' קידושין (שס) ממשע דפלוו שאין זו מעשה והגם זמן גרמא נשים חייבות משום דאיתקש לכל עונשין שבתורה. והנה אלאו שאין זו מעשה אין לוקין מן התורה, והעפ"כ סברת התוספות נשים חייבות גם בזה, ומוסבר היטב לפי מה שכתבנו, דהקושטא בל על עונשין שיש בחיובי זמן גרמא, לאפוקי דלא נילף להו מהפליגן לפטור. ולפי"ז יש לומר דאיסור עשה הוה נמי בכלל זה, כגון הכנה. אבל לבסודותינו עדיין יש לעיין בכל זה.

ואידי דלחייבי בהא, נתעוררתי לביעת הר"ן בשבת (שס) דכתב על מה שס"ל לר"ת דנשים חייבות בשלש סעודות משום שהן הן היו בלוחן נס. שאין טורח בזה, שלכל מיני דשבת הוקשו לאנשים. מ"מ מוכח לפי דברי ר"ת דחייבה ביו"ט בלחם משנה, שהוא גם כן זכר למן. הגם דביו"ט לית לן הקושטא, מ"מ חייבות משום שהיו בלוחן הנס. אבל לפי סברת מלוח"ג רש"י ז"ל בהבנותיו (סי' ה') שגם פטורות גם מחכמה פת ביו"ט, ממילא כיון דלוחן בחיובא דחכמה פת ה"כ דלוחן בחיובא דלחם משנה. ויש לדחוק דחייבות בפת כדי לקיים לחם משנה, ופקח מיניה שלא וטובל גם כן פת הבאה בכסנין ה).

הכמוס, וגם להו"י יהיו נשים פטורות משאר עונשים ביוה"כ, וממתני' ביימא (שס) מוכח הכוונת מזה.

אולם בלמא יש רחוב גמורה לביעת התוס', דהא בסוכה (כ"ה ע"ב) ילפינן מקרא דנשים חייבות בהוספת עינוי דיוה"כ, והיו עמא דבטינן קרא מיוחד, דהו"א כיון דהיו רק מ"ע שהז"ג יהיו נשים פטורות, לכן גלי לן קרא דחייבות. והוספת עינוי הו בשו"א"ת הוא, והפ"ה אולערך קרא להיבדלו, מוכח מזה כשיעת התוס', ולא כדברינו דלעיל. ויש ג"כ לדחוק ולפרש שהוספות עינוי דקאמר להו דוקא הוספות זמן, הלא אף הוספות כל העונשים דהיו גם ההמשך עונשים הוספות על חכמה ופתיח ביוה"כ בשלם היום, ואדוק ק"ת בלאו דיום עלמו.

ולדידן י"ל כיון דגלי לן קרא לנבי הוספת עינוי נשים חייבות הגם שהוא בשו"א"ת, מוכיח ולפינן לכל התורה בלחם דהף במלוחן שהו בשו"א"ת נשים חייבות, והגם שבכל התורה התפלגין ולפינן, והפליגן הו רק בקו"ט, מ"מ לוחן לן גלוו מיוחד ללמוד מהוספת עינוי, כדי שלא נדמה כל מ"ע גם מה שהוא בשו"א"ת להפליגן, וכדברינו בלמא התוס'. ואלו הו שיעור ביוה"כ, לפי מה דפסקין כרי וחקן ביימא (ע"ב ע"ב) דהסור מה"ת, וח"ש איוו חק איסור עשה ג, ואינו עונש ואזהרה, כדליתא ברמב"ם [ה"י מלח"א פ"ד ה"ב] ונתוס' שבועות (כ"ג ע"ב) ד"ה דמוקי דכל ח"ש אינו רק איסור בעלמא, וממילא ביוה"כ הו רק מ"ע שהזמן גרמא ויהיו נשים פטורות. ואלו י"כ כיון דהא דח"ש איסור ולפינן מחלף, ומתה דכתיב ביה "כל" גלי לן קרא נרבות ולהוסף דמי שהייב על הביטור חייב גם על ח"ש ולפיכך נשים חייבות. אבל לדברינו דלעיל לפי דברי התוס' אהו שפיר יותר, דהו ולפינן כל התורה מהוספת עינוי שבשב ואל העשה נשים חייבות, גם כמה שהוא הזמן גרמא, אי"כ ה"כ הו שיעור נמי ולפינן מזה.

והנה כה דמסתפק בגלון רבנו שקיבא לומר ז"ל הו נשים חייבות בחכמה בשו"א"ת, ו"ל לפי דברי הטור (סי' תר"ד) דעם מלוחן חכמה בשו"א"ת הוא כדי שיהא לנו כח להחמיר בעשירי, אי"כ הו נשים חייבות, וכי נשים לא בני כה. [וכתין הו דלמרינן בקידושין (ל"ד ע"ה) דנשים חייבות במורה מסבא יוכי נשים לא בני חיי"ד] ולחומרא דרבינן טעמיה דקרא, יטיין בב"מ (קט"ו ע"ה) ושו"ת חת"ם חו"ד (סי' תי"ד) ד"ה וי"ל. והנה יש לדקדק בהא דלמרינן ר"ה (ט" ע"ה) כל החיוב ושהה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה חשיבו ועשירי, ופרש"י בד"ה כל, והתוס' בע"כ ד"ה כאלו הוה כאלו התענה חשיבו ועשירי, דשכר יש לו, אבל לא ותענה, דכמתי הוה רק חכמה. ויש לדקדק לריה לא למה התורה

ע ק כ י

פת ביו"ט אי"א לקיימו בפת הבא בכיסויין, עיין בשע"ת (סי' תרל"ט סק"ח), ובמילא נשים דאינן חייבות בפת ביו"ט כה"ת וכל חיובן הוא רק מפאת חיובא דלחם משנה ויכולו לטאת גם

א) לא מצאתי בראשונים דאיסור ח"ש הוא אי"כ עשה. ד) כן כתב ג"כ בשו"ת כה"ם האו"ח (סי' קי"ב) ד"ה יבתי, ובסוף התשובה עי"ש.

סימן שצו

בענין הדלקת נרות כשיום כיפור חל ביום ו' או ביום א'

כאשר יבוא בצדק... ויחזור הסמיכה ויקדשו עפ"י הראיה, אז יחול לפעמים יו"ט צערב שבת או ביום א' [כאשר ה"י בזמן שהיו מקדשין עפ"י הרא"ה כדליתא במתני' שבת (ק"ג ע"א) ומנחות (ל"ט ע"ב)], וישוין מהו בפסחים (מ"ט ע"ב) רש"י ד"ה בשני בשבת, ובחומש ד"ה כאלו, ויש לשוין מהו ישבו בהדלקת נר שבת כשיחול ויהי"ט ביום ו', והרי חסור להדליק.

ובלענ"ד שצ"ק להדליק צערב יו"ט נר שבת, ושורב שמן בנר עד שידלק גם בליל שבת ויצדק עליו להדליק נר של שבת. שהחוב של נר שבת הוא מפני שיום שבת וכליתא בשבת (כ"ה ע"א), ופרש"י (שם כ"ג ע"ב) ד"ה שלום בית, שמתעשרים ליבב בחושך, וגם הוא נפשו עונג שבת כמבואר בפוסקים בשו"ע (סי' רע"ג סעי' ז') שצ"ק לאכול סעודה שבת חלל הכר ממש עונג שבת, אי"כ מקיים צוה עיקר מלות הדלקת נר שבת בגם שמהלוק צערב יום כיפור. הגם בשו"ע (סי' רס"ג ס"ד) חותא במתבר ומ"ח דאם הקדוש להדליק צע"ש קודם פלג המנחה לריק לכצוהו ולחזור ולהדליקה, והעשם מפני שלא יוכל שהדליק לכבוד שבת, ומכש"כ אם מדליק נר של שבת ביום חמישי, הי"ט עיקר עעמ"ה של הדלקת נר שבת מקיים גם אם מדליק אותו ביום חמישי לשם שבת, ויכול לצדק עליו מפני שהוא הכשר מלכה, כמו דמבדקין על נר של המוכס שמהלוקין צע"ש בשוד היום גדול אחר פלג המנחה כיון שא"ח צענין אחר השיב"ה הכשר מלכה, כדליתא טעם זה בטו"ז חו"ח (סי' תרע"ג סק"ג) ובמג"ח (סי' תרע"ט סק"ב). רק צערב שבת בהו"ה אם הדליק קודם פלג המנחה ולא יוכל שהוא ממש כבוד שבת כיון שיוכל לכצוהו ולהדליקה עוד, לריק לכצוהו ולהדליקה כדי לקיים מלות כבוד שבת, חלל צוה היכי דלא אפשר שא"ח א).

והנהגה לכו"ח שהוצא בשו"ע חו"ח (סי' רס"ג ס"ד) דנר שהדליק לשם שבת חסור ליגט צו ולהסוף צו שמן, ואפילו אם שבת חסור לטעלו, ממש שהוקלס למלותו, עיי"ש

והנהגה ראיה בהמשותף דכפרו של אותו גהון ז"ל (על סי' כ"ג) שגם פטורות מקידוש צו"ע, חלל דמתמורין על עמין כמו בכל מ"ש שה"ג. ולענ"ד המורה, דהא כל קידוש יו"ט ולפניו מקראי וכוונת צה"י (סי' ב) ה"ל קידוש והבדלה ו', וגם אם הוא אסמכתא, מ"מ כיון דאנשים חייבים צוה מאסמכתא דזכור, ה"ה נשים דכיון שהייבוב בשבת צוטור, בלי ספק מאסמכתא זו שנסמך קידוש של יו"ט לזכור דשבת, גם נשים חייבות. חלל כל זה רק בקידוש חלל לא בשאר מלות היום. ובמדרש ילקוט סי' יתרו (רמז ל"ה) מסמך קידוש יו"ט על פסוק חלה מושבו ה', ולפ"ז ג"כ נשים פטורות משום דהוי מלפספסו"ג. ולי טעמ' דחייבות בקידוש, כיון דהן קידוש חלל במקום סעודה, דהוי לכס"פ ברביעית יו"ן, ח"כ לכס"פ אותו רביעית של קידוש מהחייבות לפחות. וחזי ה"י שבתה בצרכה האחרונה הזכרת קדושת היום, לריכות לחזור, ולא סגי' דלא שח"ל [כיון ברביעית מ"ש ע"ג]. וה"ה מי שמקדש בשבת ויו"ט, ובשבת יין שוכח במקום סעודה, לריק לחזור ולצדק ח"כ שבת ההזכרה.

והנהגה המורה ל', למ"ו דמסקי שם בחשיבה נשים פטורות מפת צו"ע. ח"כ כן מ"ו מקשה הר"ן בסוכה (כ"ז ע"א) על ה"ה דליתא שם דליתא הראשונה גם רצון מודי דחייב לאכול בסוכה מגזירה שיה דע"ו ט"ו מתג המלות, והתם מנ"ן דהריב צערב חלבו מלות, וקשה למה לי צערב חלבו מלות, חיפוק ליה דמתחייב לאכול כזית פת מלד יו"ט כדליתא בגמרא ברכות (סג). וקשה ה"ה לריק קר' דצערב משום נשים, דמלד יו"ט פטורות. וי"ל דה"י קה"י רק לחייבי נשים, למה לריק הקישה דכל שיבנו צבל האכל המן ישנו בקום חלבו מלכה, ה"ה כל גופה דקרא דצערב האכלו קאמר רק בשביל נשים, דאנשים בלח"ה חייבים מלד יו"ט, חלל על כרחק ל"ל דהוה חמינה דרק לאנשים נאמר צערב, ולכן לריק לילף לנשים מהקישא. וממילא שפ"י מקשה הר"ן. ויש לכפ ק"ח דההיקש צ"ה לחייב עבדים, דהו"ה דוקא נשים חייבין בהורה מצערב האכלו, שא"כ ה"י בחו"ה גם כפרש"י בפסחים (ק"ה ע"ב) שיעקר הגם נעשה על ידיהן, חלל לא עבדים. לכן לריק היקש צמד העבדים. (וכיון לקמן בהשורה סי' ה"טו חו"ח ד' ד"ה ואידי דחייבנה) כהבתי כל זה לדינא ולפסולא. ומי מדעתו חתב וצבר הדבר לאמתה של הורה, וצבר רב ועול.

ד כתב שם ז"ל: מיחייבין לקדושי ליומא דשבתא וליומא טבא בעלותא ועל כסא דתמרא דכתיב (שמות י"ט ח) זכור את יום השבת לקדשו, וזכרהו על היון בכניסתו, מכאן סמכו לקידוש היום מה"ת, אין לי אלא שבת, ה"ה המצות מנין, ת"ל (דברים ט"ז ג) למען זכור את יום צאתך, ה"ה שבועות מנין, ת"ל (שם י"ב) וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית, ה"ה הסוכות מנין, ת"ל (שם ט"ז ט"ו) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלקיך וכו' עכ"ל. — העתקתיו כדי להבין ראייה דברו ררונג ז"ל.

ע ק ב י

א) ולכאורה זה תלוי בפלוגתא האחרונים, דבתי ק"ו הגרע"א זצ"ל עשו"ע או"ח (סי' רס"ג ס"ד) ס"ל דאף לכתחילה צריך שההדלקה תהי' גיכרת שהיא לכבוד שבת, ט"מ כל שהדליקה לצורך שבת יי"ח הדלקה, ולכן גם אם הקדים והדליק או"צ לכבות. אולם העו"ש (שם סק"ב) כתב בכונת הרמ"א דכל שהדליק קודם פלג המנחה צריך לכבותה, וכ"כ ג"כ בדה"ח (דיני זמן הדלקת הנר אות ד') דאפי' אם קיבל עליו שבת בהדלקת הנר קודם פלג המנחה צריך לכבותה עיי"ש. — אולם בני"ד י"ל דא"ש גם אליבא דידה, עפ"י שכתב אב"מ הגנ"י והובא

דמחוייבות באכילת ערב יום הכיפורים, והוא כענין שאמרו (קידושין ל"ד ע"א) דנשים מחוייבים במזוזה, אף דהוקשה מזוזה לתורה ובתורה נשים פטורות, מכל מקום כיון דכתוב ביה (דנריס י"א כ"א) למען ירבו ימיכם, וכי גברי הוא דבעי חיי נשי לא בעי חיי. והכי נמי בזה דנשים נמי מחוייבות לאכול כדי שיקל להם התענית, והביא דמצא לו חבר במנהגי מהרי"ל (הל' ערב י"הכ"פ סי' ט'), דחזינן מהתם נמי דנשים מחוייבות באכילת ערב יום הכיפורים ע"ש.

מצות אכילה, בחולת שאינו יוכל להתענות.

(ו) ז"ל הכתב סופר (סס) דיש לחקור לפי זה לדינא, באשה שהוא חולה שיש בה סכנה שפטורה להתענות ביום הכיפורים, אם מחוייבת לאכול בערב יום הכיפורים. דכיון דכל חיוב אכילתה בערב יום הכיפורים הוה רק משום שיקל לה להתענות, ובאשה שפטורה להתענות משום סכנה א"כ לא שייך בה טעם הוה כדי שיקל להם התענית, וא"כ יש לומר דאינה מחוייבת לאכול. ובאמת היה מקום להסתפק גם באיש דהוי חולה שיש בו סכנה באופן דפטור מלהתענות, אם חייב באכילת ערב יום הכיפורים, אבל אנשים דשייך בו שאר הטעמים שנאמרו בדברי הפוסקים, או דהוי חיוב אכילה גזירת הכתוב וכנ"ל (או א'), משום הכי חייבים בכל ענין. אבל נשים דחיובם אינו אלא כדי שיקל להם להתענות ומסברא הנ"ל, א"כ באופן דפטורה להתענות יש לומר שאינה מחוייבת כלל באכילת ערב יום הכיפורים עכ"ד.

והענין דנראה דאף באשה דהוי חולה שיש בו סכנה ואינה מחוייבת להתענות כל היום, אם על ידי אכילתה בערב יום

הכיפורים תוכל להתענות ביום הכיפורים באיזה שעות על כל פנים, מחוייבת מן התורה לאכול בערב יום הכיפורים לסברת הכתב סופר, וכדי שתוכל להתענות לשעות.

L

חולה שיש בו סכנה שאכל ביום הכיפורים והבריא אם חייב להשלים התענית.

ונקדים בזה מה שנסתפק לבעל ערוך לגר (כרימות י"ח ע"ב מוד"ס הא דנקט) בדין חולה שיש בו סכנה שהוצרך לאכול יותר מכותבת ביום הכיפורים, ושוב הבריא שאינו מסוכן עוד, אם אח"כ מותר לאכול ביום הכיפורים זה, אפילו אם אינו עוד בגדר סכנה. מי נימא דכיון שלא שייך בו עוד תענו את נפשותיכם, דמשאכל כבר אינו מעונה, אם כן אין עליו עוד חיוב עינוי ביום זה, שהרי כבר בטל אצלו המצוה, ואינו יכול לקיימה עוד. או דילמא איכא מצוות עינוי על כל שעה ושעה מעיצומו של יום הכיפורים, וא"כ אפילו כבר אכל ככותבת, אם אינו עוד בגדר סכנה חייב להשלים התענית מן התורה, דבכל רגע ורגע איכא עליו חיוב חדש דעינוי. והעלה שם דיותר מסתבר דאין חייב עוד בעינוי, דאם לא כן בחולה שיש בו סכנה שהוצרך לאכול יהא צריך לשער שלא להאכילו יותר ממה שצריך לו להוציאו מידי סכנה, ולא נראה כן בפוסקים עכ"ד.

אבל בשו"ת בנין ציון (סי' ל"ד) הביא הוא בעצמו ראייה מדברי התוס' הנ"ל להיפוך, דאף באכל בשחרית ביום הכיפורים יש חיוב כרת והטאת למי שאכל שנית ביום הכיפורים זה, הרי דכל שעה ושעה הוי חיובא דעינוי, ואף אם אינו בעינוי כל היום. וכתב דבאשר שלא מצא חולק על דברי התוס' צריך

לחוש לדבריהן ביום הכיפורים מספק נ

ובשו"ת שואל (כ"ד) וכתב עלה "והדעת" לומר נ שעה ושעה מי בעינוי, ואף דכ לאכול אחר כך ומשיב דבשו"ר בעצ

ומדברי מרן ד"ח דסבירא ליה ד מצות עינוי, ואו אכל מחויב נ הסכנה. שכתב והבריא ברגע ; שהיום היה קן מיניה וכך הוא והרי הוא נהג הוא מוסיף ע והיינו שכתב ע מן החול על ו עיצומו של יום שיוסיף תוספת מכת זה דבחינו הכיפורים דאינו דעיצומו של יו אין תוספת בל תוס' יום הכיפו "היום היה קן מיניה", ולכן נ דפשיטא ליה ד אצלו קדושת ה כיון שיש לו ס